

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

Nemocniční kaplan
Právní zakotvení a přehled vývoje
duchovní péče a nemocničního kaplanství
v České republice

Simona Kopecká

Katedra: Katedra praktická teologie
Vedoucí práce: Ladislav Beneš, Dr.
Studijní program: N6141 Teologie
Studijní obor: Evangelická teologie

Praha 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem *Nemocniční kaplan: Právní zakotvení a přehled vývoje duchovní péče a nemocničního kaplanství v České republice* napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 11. června 2015

Simona Kopecká

Bibliografická citace

Nemocniční kaplan [rukopis]: Právní zakotvení a přehled vývoje duchovní péče a nemocničního kaplanství v České republice: diplomová práce / Simona Kopecká; vedoucí práce: Ladislav Beneš. -- Praha, 2015. – 101 s.

Anotace

Autorka si klade za cíl sumarizovat právní zakotvení a vývoj duchovní péče a nemocničního kaplanství v České republice. Ve své deskriptivní práci uvádí legislativní změny, zákony a dokumenty týkající se vztahu církvi a náboženských společností a státu po roce 1948. Dále popisuje velký zlom, který odstartovala sametová revoluce v roce 1989, kdy došlo k pádu komunistické strany, a právní systém započal složitý proces obnovy směrem k demokratickým principům, které církvím a náboženským uskupením umožnily plnit své poslání i v oblasti pastorační a duchovní péče. Dále popisuje vznik dokumentů, které položily základy pro definování pozice nemocničního kaplana v nemocničních zařízeních, a které upravovaly kvalifikační předpoklady a etický kodex nemocničních kaplanů. Jednu kapitolu věnuje vzniku a vývoji asociací, které zastupují nemocniční kaplany, organizují kurzy a setkávání nemocničních kaplanů a pracovníků ve zdravotnictví a přispívají k lepší informovanosti veřejnosti o práci nemocničních kaplanů. V závěrečné kapitole pojednává o možnostech vzdělávání nemocničních kaplanů, včetně specializovaných kurzů nemocničních kaplanů, které vznikají v rámci programů celoživotního vzdělávání na teologických fakultách.

Klíčová slova

Duchovní péče ve zdravotnických zařízeních; nemocniční kaplan; právní zakotvení duchovní péče; dohoda o duchovní péči; vzdělání nemocničních kaplanů.

Summary

Hospital Chaplains: Legal Code and Summary of Pastoral Care and Hospital Chaplain Service in the Czech Republic.

The aim of this dissertation is to summarize the legal basis and the development of the pastoral care and hospital chaplain service in the Czech Republic. The author describes legal changes, laws and documents concerning the relation between churches, religious communities and the state after the year 1948, and the huge change in this relationship after the year 1989 – the Velvet Revolution and the fall of the communist government – when the legal code started to reflect the democratic principles which enabled the churches and religious communities to fulfill their mission in the field of pastoral and spiritual care. This thesis also includes a summary of the process of defining what a hospital chaplain should be, including his position at the hospital, qualification requirements and the ethical code. One chapter focuses onto associations helping and assisting hospital chaplains, and their function at public relations. The final chapter reflects the opportunities of further education for chaplains in hospitals including special courses at faculties of theology.

Keywords

Spiritual care; pastoral care; hospital chaplain service; hospital chaplain; healthcare chaplain; education for chaplain; clinical pastoral care.

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce Ladislavu Benešovi za pomoc, odborné vedení a trpělivost.

Obsah

Úvod	11
1. Právní předpisy a zákony upravující vztah mezi církví a státem	16
1.1 Zákony a právní úpravy po roce 1949	16
1.2 Zákony a právní úpravy po roce 1989	19
1.3 Zákony a vyhlášky ve zdravotnictví	23
1.4. Etické kodexy, akreditační standardy a další dokumenty.....	25
1.5 Shrnutí první kapitoly	30
2. Dohoda o duchovní péči ve zdravotnictví	32
2.1 Dohoda o duchovní péči ve zdravotnictví z roku 2006	33
2.2 Vznik dodatku č. 1 z roku 2011	35
2.3 Shrnutí druhé kapitoly: dohoda o duchovní péči ve zdravotnictví.....	38
3. Asociace nemocničních kaplanů	40
3.1 Situace v České republice před vznikem asociací	40
3.2 Asociace nemocničních kaplanů	42
3.3 Katolická asociace nemocničních kaplanů v ČR.....	44
3.4 Existence dvou asociací.....	46
3.5 Shrnutí třetí kapitoly.....	49
4. Kurzy pro nemocniční kaplany	50
4.1 Kurz na teologické fakultě JU v Českých Budějovicích	51
4.2 Kurz na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze....	52
4.3 Kurz KANK.....	54
4.4 Příprava nové právní úpravy	55
4.5 Shrnutí čtvrté kapitoly	60
Závěr	61
Seznam literatury	64
Knižní zdroje	64
Zákony, standardy, etické kodexy a další dokumenty.....	65
Ostatní zdroje.....	68
Přílohy	71
Seznam příloh:	71
Příloha č. 1: Standardy pro poskytování nemocniční kaplanské služby v Evropě.....	72
Příloha č. 2: Prohlášení: Nemocniční kaplanství uprostřed proměn	75
Příloha č. 3: Dohoda o DP ve zdravotnictví mezi ČBK a ERC v ČR	77
Příloha č. 4: Dodatek č. 1 k dohodě o DP.....	80
Příloha č. 5: Stanovy občanského sdružení ANK.....	84
Příloha č. 6: Stanovy KANK	88
Příloha č. 7: Zakládací listina Katolické asociace NK v ČR.....	92
Příloha č. 8: Kurz CŽV na Teologické fakultě JČU.....	93
Příloha č. 9: Odpovědi odborného garanta kurzu CŽV na TF JČU	95

Příloha č. 10: Pozvánka na kurz CŽV Nemocniční kaplan na ETF UK	96
Příloha č. 11: Kurz CŽV Nemocniční kaplan na CMTF UPOL	97

Úvod

Před několika lety vstoupila do mé rodiny těžká, zákeřná (a nyní mohu konstatovat, že v našem případě nevléčitelná) nemoc leukémie. Naprosto nečekaně jsem se ze dne na den stala tím, kdo s blízkým člověkem – pacientem – nemoc sdílí, je mu na blízku, pomáhá mu a podporuje ho, ale zároveň jsem byla i ta, která přítomné situaci nerozumí, ta, která se bojí, sama potřebuje sdílení a podporu. Zažila jsem euforii ve chvílích průběžných úspěchů v boji s nemocí, ale také beznaděj a zoufalství ve chvílích, kdy jsem byla nucena zůstat jen bezmocným pozorovatelem. Právě tato osobní zkušenost způsobila můj zájem o práci nemocničních kaplanů, kteří během několika posledních let pronikli do sterilního prostředí českých nemocnic, aby byli nablízku všem, kteří jejich pomoc potřebují.

Vzhledem k tomu, že jsem svou profesní praxi vždy vykonávala v oblasti justice a práva, rozhodla jsem se ve své práci zaměřit na legislativní změny, které přinesl nástup socialismu v 50. letech 20. století a na další vývoj, který byl nastartován změnou politické situace v roce 1989 a vedl k novým právním úpravám vztahů mezi církvemi, náboženskými společnostmi a státem. Tyto úpravy byly důležitým krokem při pronikání duchovní péče do nemocničních zařízení a v neposlední řadě měly vliv na vznik a vývoj pozice nemocničního kaplana v naší republice.

Při popisu a vysvětlení legislativních úprav jsem vycházela ze sbírek zákonů platných pro předmětné období. Informace o práci nemocničních kaplanů a duchovní péči jsem čerpala z literatury zaměřené na pastorační a spirituální péči, duchovní službu a velmi cenným zdrojem informací pro mne byly práce studentů teologie katolických fakult i evangelické fakulty o práci nemocničních kaplanů nebo pastoračních pracovníků v konkrétních nemocnicích nebo zdravotnických zařízeních. Většina těchto prací obsahuje

v teoretických částech pojednání o duchovních potřebách člověka obecně, o duchovních potřebách člověka v nemoci, o spirituální dimenzi člověka. Většina autorů těchto bakalářských či diplomových prací pojednávala v praktických částech o činnosti kaplanů v konkrétní nemocnici, o tom, jakým způsobem jsou pacienti informováni o práci nemocničních kaplanů, zda tuto službu využívají, zda tuto službu využívá zdravotnický personál, rodiny pacientů atd. Autoři prací svůj výzkum prováděli pomocí dotazníkového šetření nebo formou rozhovorů. Všichni autoři pojednali alespoň v omezeném rozsahu o vývoji profese nemocničního kaplana v naší republice. Nesetkala jsem ovšem dosud s celkovým zachycením vývoje této pozice v naší republice a také o možnostech vzdělávání nemocničních kaplanů prostřednictvím speciálních kurzů zřízených při teologických fakultách.

Cílem mé práce by mělo být zachycení historie (byť krátké) vývoje duchovní péče a institutu nemocničního kaplana v oblasti zákonů a vyhlášek České republiky, popsat vývoj, který vedl ke vzniku dvou asociací zaštiťujících práci nemocničních kaplanů v České republice a popsání dvou specializovaných kurzů nemocničního kaplanství, které jsou pro nemocniční kaplany nyní dostupné.

V první části představím vývoj právních vztahů mezi církvemi, náboženskými společnostmi a státem od roku 1949 do dnešní doby. Vzhledem k tomu, že podstata a poslání církví a náboženských společností se podstatně liší od jiných společenských organizací a útvarů, podléhají vztahy mezi církvemi a náboženskými společnostmi a státem zvláštním právním úpravám. Zaměřím se na zákony, vyhlášky a prováděcí předpisy, které se týkají oblasti zdravotnictví, a na důležitá církevní setkání či dokumenty, které měly vliv na vznik a vývoj institutu nemocničního kaplana.

Druhá kapitola bude věnována vzniku dosud nejdůležitějšího dokumentu, který upravuje činnost nemocničních kaplanů a duchovní péče

v naší republice, a sice *Dohody o duchovní péči ve zdravotnictví mezi Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví v České republice* (Dohoda o DP), uvedení Dohody o DP do praxe, a také popíšu změny, které přinesl *Dodatek č. 1 k Dohodě o duchovní péči ve zdravotnictví mezi Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví v České republice uzavřené dne 20. 11. 2002* (Dodatek).

Ve třetí kapitole se budu zabývat situací a vývojem před vznikem dvou asociací nemocničních kaplanů, které vykonávají svou činnost na území naší republiky. V této kapitole také představím *Asociaci nemocničních kaplanů* (ANK) a *Katolickou asociaci nemocničních kaplanů v České republice* (KANK), jejich právní subjektivitu a cíle činnosti.

Ve čtvrté kapitole se zaměřím na kurzy nemocničních kaplanů, které organizují teologické fakulty. Vzdělávací program nemocničních kaplanů je důležitý pro splnění kvalifikačních předpokladů nemocničního kaplana a vzhledem k tomu, že se nacházíme v přechodném sedmiletém období, kdy jsou kvalifikační předpoklady zmírněny, jeví se vytvoření akreditovaného kvalifikačního kurzu pro nemocniční kaplany jako jeden z důležitých bodů jednání mezi Ministerstvem spravedlnosti ČR, *Českou biskupskou konferencí* (ČBK) a *Ekumenickou radou církví v České republice* (ERC).

V závěru zhodnotím dosavadní právní úpravy duchovní péče a nemocničního kaplanství a zmíním skutečnosti, které ještě čekají na systémové řešení.

V úvodu bych ráda ještě připomněla jistou nejednotnost pojmů, která v terminologii duchovní péče a nemocničního kaplanství panuje. Je v ní mimo jiné zohledněna i náboženská tradice jednotlivých křesťanských konfesí či denominací.

Označení *spirituální péče* (spiritual care) je často užíváno ve velmi širokém pojetí, zahrnující v sobě různé spirituální přístupy tradiční, ale také

nové náboženské proudy.¹ Ve své práci užívám terminologii vycházející z Dohoda o DP uzavřené dne 20. listopadu 2006, kde je spirituální péče definována takto: „*Spirituální péči v širším slova smyslu rozumíme takové jednání s člověkem, ve kterém ho respektujeme v jeho jedinečnosti, přistupujeme k němu s úctou k důstojnosti lidské osoby z pozice věřících křesťanů, věnujeme pozornost jeho sociálnímu okolí, doprovázíme ho v jeho obtížích, nemoci, utrpení či umírání a pomáháme mu k lidsky důstojnému zvládnutí jeho životní situace včetně smrti, a to na jemu dostupné úrovni víry s perspektivou jejího možného rozvoje.*“²

Označení *duchovní služba* (spiritual service), užívané převážně v evangelických kruzích, se stalo základním termínem ve smlouvách mezi ERC, ČBK a příslušným orgánem státní správy, ekvivalentem je termín *duchovní péče*, který je užit v Dohodě o DP.

Výraz *klinická pastorační péče* (clinical pastoral care) je mezinárodně uznávaným označením, které zahrnuje začlenění do prostředí klinické zdravotní služby, pastorační obsah a charakter péče.³ Označení *nemocniční kaplanská služba* (health care chaplaincy), užívaný ve standardech pro poskytování nemocniční kaplanské služby v Evropě, je chápáno jako ekvivalent⁴.

Výraz *nemocniční kaplan* (healthcare chaplain) užívaný v ekumenickém prostředí označuje osobu, která poskytuje duchovní péči soustavně a profesionálně, zatímco *dobrovolník* poskytuje duchovní péči ve svém volném čase. V angličtině užívané spojení *healthcare chaplain* má širší význam, ve výkonu jejich práce je výrazně obsažen i zdravotní prvek. Nemocniční kaplan je též definován v *Kodexu kanonického práva* z roku 1983

¹ Němec, (2015, s. 55)

² Dohoda o DP

³ Němec, (2015, s. 56)

⁴ Standardy pro poskytování nemocniční kaplanské služby v Evropě. In: *enhcc.eu* [online]. [cit. 2015-05-04]. Dostupné z: http://enhcc.eu/turku_standards_czech.pdf

(kánon 564), a to jako kněz či biskup, který je pověřen natrvalo (alespoň z části) pastorační péčí o některé společenství nebo zvláštní skupinu křesťanů.⁵ Vzhledem k tomu, že tato definice z pastorační péče vylučuje jáhny, laiky a ženy, přistoupila katolická církev v rámci ekumenických vztahů na širší pojetí tohoto výrazu⁶, jak jsou uvedeny v Dohodě o DP: „*Nemocniční kaplan je osoba (muž nebo žena), která poskytuje duchovní péči pacientům, personálu a návštěvníkům, řídí práci dobrovolníků v oblasti duchovní péče a zajišťuje kontakt s duchovními ostatních církví podle přání pacienta.*“⁷ „*Dobrovolníkem se rozumí osoba (muž nebo žena), která se ve svém volném čase podílí na spirituální péči o nemocné pod vedením nemocničního kaplana.*“⁸

⁵ Kodex kanonického práva – Codex Iuris Canonici – L.P. 1983. In: *pmr.op.cz* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupné z:

http://pmr.op.cz/upload/varia/KODEX_KANONICKEHO_PRAVA_1983.pdf

⁶ Němec, (2015, s. 56)

⁷ Dohoda o DP

⁸ Dohoda o DP

1. Právní předpisy a zákony upravující vztah mezi církví a státem

Pro pochopení a správné uvědomění si situace v oblasti pastorační a duchovní péče církví v České republice je potřeba nahlédnout hlouběji do právních norem, neboť právě v naší zemi měly zákony a právní předpisy velký vliv na činnost, respektive částečnou nečinnost, církví a náboženských společností v této oblasti. Absenci pastorační činnosti však nelze vysvětlovat pouze čtyřicetiletou existencí komunistické vlády. Aleš Opatrný například ve svém článku „*Minulost a současnost pastorální činnosti v českých zemích*“⁹ vidí kořeny mnohem hlouběji a zamýšlí nad otázkou, zda katolická církev nezůstala příliš fixována model barokní a josefínské pastorace jako na ideál a zda není na čase provést transformaci tohoto modelu na jiný, přiměřený nové situaci. Také zmiňuje problém poměrně silné privatizace celé náboženské sféry, kterou způsobil nejen komunistický režim, ale i nacistická okupace, která vytlačila církev z ovlivňování věcí veřejných. Ačkoli se jedná o článek z roku 1997, naznačuje, že problematika pastorační péče a duchovenské služby má hluboké kořeny.

1.1 Zákony a právní úpravy po roce 1949

Prvním velkým a podstatným zásahem do vývoje církevního a tedy i pastoračního života církví v naší zemi bylo přijetí zákona č. 217/1949 Sb. ze dne 14. října 1949, zákona, kterým byl zřízen Státní úřad pro věci církevní. Jeho činnost je shrnuta v § 2 shora uvedeného zákona.¹⁰ Státní úřad pro věci

⁹ Ambros, (1997)

¹⁰ Zákon č. 217/1949 Sb.

církevní přebíral odpovědnost za vývoj náboženského života a tento zákon právně zakotvil právo kontroly státu nad činností církví.

Druhým důležitým krokem bylo přijetí zákona č. 218/1949 Sb. o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem ze dne 14. října 1949, který věcně na zákon č. 217/1949 Sb. přímo navazoval. Tímto zákonem se církve dostaly pod kontrolu státní moci, jakákoli činnost, tedy i veřejná pastorační práce farářů a kněží měla, být vykonávána se souhlasem státního úředníka, tzv. církevního tajemníka. Tyto zákony postihovaly celkově náboženský život v Československu a působnost Státního úřadu pro věci církevní upravovalo nařízení vlády č. 228/1949 Sb. ze dne 25. října 1949 o působnosti a organizaci Státního úřadu pro věci církevní. Rozsah působností uvedený v § 2 zahrnoval pestrou škálu činností, od řídicí, správní, hospodářské i finanční, až po charitu, mezinárodní vztahy nebo odborné posuzování církevního tisku a publikací.¹¹

§ 2 Úkolem Státního úřadu pro věci církevní je dbáti o to, aby se církev a náboženský život vyvíjel v souladu s ústavou a zásadami lidově demokratického zřízení, a zajistiti tak pro každého ústavou zaručené právo svobody vyznání, založené na zásadách náboženské snášenlivosti a rovnoprávnosti všech vyznání

¹¹ Nařízení vlády č. 228/1949 Sb. § 2 Do působnosti Státního úřadu pro věci církevní náleží zejména:

- a) normotvorná, řídicí a dozorčí činnost ve všech věcech církevních a náboženských;
- b) správní věci církví, náboženských společností, jejich složek, komunit, ústavů, nadací, kostelů, obročí, fondů, řeholí a klášterů, jakož i jejich věci hospodářské a finanční (majetkově právní jednání, věci stavební, správa církevních fondů a nadací apod.);
- c) ochrana církevních památek;
- d) věci rozpočtové, úvěrové a plánovací v oboru církevním a náboženském bez újmy působnosti Státního úřadu plánovacího;
- e) osobní a platové věci duchovních, učitelů a zaměstnanců bohosloveckých fakult, učilišť a seminářů, jakož i učitelů náboženství;
- f) úprava vyučování náboženství, schvalování učebních pomůcek, vrchní dozor na vyučování náboženství i na církevní učiliště všeho druhu v dohodě s ministerstvem školství, věd a umění;
- g) odborné posuzování církevního tisku a publikací;
- h) vydávání úředního věstníku pro duchovní, vydávání informačních zpráv a publikací;
- i) věci náboženských spolků a organizací bez újmy působnosti ministerstva vnitra;
- j) věci charitativní činnosti církví a náboženských společností;
- k) péče o to, aby náboženský život se vyvíjel v souladu s ústavou;
- l) sledování rozvoje mezinárodních styků církevních a náboženských

Bezprostředně po přijetí těchto zákonů státní moc zahájila násilné akce politického aparátu, které měly za cíl znemožnit práci duchovních a v důsledku úplně ochromit a ukončit činnost i působení církví v naší zemi. Jednalo se o:

- *Akce P* – jednalo se o krycí název pro likvidaci řeckokatolické církve, která byla násilně připojena k pravoslavné církvi dne 28. dubna 1950.
- *Akce K* – akce zaměřená na likvidaci klášterů byla připravována politicky i ideologicky od konce roku 1949. 15. března 1950 začalo zatýkání představitelů řeholních řádů, se kterým souvisely i důkladné prohlídky klášterů. 31. března 1950 začal politický proces s deseti hlavními představiteli řeholních řádů.
- *Akce VŽK* – vyklizení a likvidaci ženských klášterů. Na rozdíl od *Akce K* probíhalo vyklizení postupně v období od srpna do října roku 1950. Vzhledem k tomu, že řádové sestry působily v nemocnicích, sociálních ústavech a charitativních zařízeních a tvořily podstatnou část odborného personálu, nebylo jejich nahrazení vůbec jednoduché. Mnozí lékaři a ředitelé zdravotnických zařízení se snažili zabránit jejich odchodu. Jednalo se přibližně o 10 000 řeholnických sester ze 720 klášterů (přehled ženských klášterů před záborem v roce 1950¹²), které byly deportovány do internačních táborů nebo podobných zařízení, kde byl vyvíjen tlak na jejich převýchovu, odchod z řádů apod.

Shora uvedenými zákony a postihy byl náboženský život v Československu na dlouhou dobu utlumen a ochromen, cokoli se dělo v oblasti pastorační a duchovní péče, bylo závislé na osobní iniciativě a statečnosti jednotlivých duchovních. Docházelo-li k nějaké formě pastorační péče poskytované osobám ve zdravotnických zařízeních, bylo to pouze v rámci návštěvních hodin zdravotnických zařízení, což bývalo zpravidla dvakrát

¹² Přehled ženských klášterů. In: *totalita.cz* [online]. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/rady_z.php

týdně. Kněží Církve římskokatolické docházeli za nemocnými také k udílení svátostí.

1.2 Zákony a právní úpravy po roce 1989

Změna nastala v roce 1989, kdy došlo k pádu komunistického režimu a mnohé ze zákonů byly novelizovány nebo postupně nahrazeny novými.

Jednalo se v první řadě o ústavní zákon č. 23/1991 Sb. s Listinou základních práv a svobod, konkrétně článek 15 a 16, a sice v článku 15 odst. 1: „*Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena...*“ a čl. 16, který stanovuje právo svobodně projevovat své náboženství, a církvím a náboženských společnostem vrací právo spravovat své záležitosti, zejména v tom smyslu, že si ustanovují své orgány, jmenují duchovní a zřizují náboženské řády a jiné církevní instituty nezávisle na státu.¹³ V České republice jsou aplikovány zásady neidentifikace s žádným náboženstvím ani ideologií, neutrality, parity a autonomie církví a náboženských společností.¹⁴

Zlom nastal v roce 1991 přijetím zákona č. 308/1991 Sb. o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, kterým byla církvím a náboženským společnostem¹⁵ zaručena plná vnitřní autonomie. Byl

¹³ Ústavní zákon č. 23/1991 Sb. Článek 16:

- (1) Každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu.
- (2) Církev a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizuje řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.
- (3) Zákon stanoví podmínky vyučování náboženství na státních školách.
- (4) Výkon těchto práv může být omezen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu veřejné bezpečnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod.

¹⁴ Tretera, (2002, s. 67)

¹⁵ Zákon č. 308/1991 Sb.

zrušen zákon č. 217/1949 Sb. a vládní nařízení č. 228/1949 Sb. a církve a náboženské společnosti mohly po letech plně plnit své poslání a spravovat samy své záležitosti. Prof. JUDr. Jiří Rajmund Tretera, profesor na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a předseda Společnosti pro církevní právo, ve svém článku o zvláštních právech registrovaných církví a náboženských společnostech uvádí, že: „...zákon č. 308/1991 Sb. o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, který po dobu své platnosti od září roku 1991 do začátku roku 2002 byl základem tak vysokého standardu náboženské svobody, jakou naše země nikdy nepoznala.“¹⁶ Církve a náboženské společnosti a duchovenskou činnost upravují ustanovení § 6 a § 9. Ustanovení § 6 uvádí výčet aktivit, které mohou církve a náboženské společnosti vykonávat k plnění svého poslání, přičemž do výčtu je zahrnuta i možnost zřizovat a provozovat vlastní zdravotnická zařízení, zařízení sociálních služeb a také poskytovat služby v těchto i ve státních zařízeních.¹⁷ Ustanovení § 9 se týká duchovenské služby, zaručuje právo a upravuje pravidla vstupu do veřejných zařízení sociální péče a zdravotnických zařízení a dalších podobných objektů a zaručuje všem právo na poskytnutí duchovní služby podle vlastní volby.¹⁸

§ 4 odst. 1 Církví nebo náboženskou společností se podle tohoto zákona rozumí dobrovolné sdružení osob stejné náboženské víry v organizaci s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy a obřady.

¹⁶ Tretera, Jiří Rajmund. Zvláštní práva registrovaných církví a náboženských společností, obecný pohled. In: *law.muni.cz* [online]. 2013. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/dokumenty/25883/1>

¹⁷ Zákon č. 308/1991 Sb. § 6, odst. 1 Církve a náboženské společnosti mohou k plnění svého poslání zejména: (...) k zřizovat a provozovat vlastní zdravotnická zařízení a zařízení sociálních služeb a účastnit se na poskytování těchto služeb i ve státních zařízeních v souladu s obecně závaznými právními předpisy; (...).

¹⁸ Zákon č. 308/1991 Sb.

§ 9 (1) Pověřené osoby vykonávající duchovenskou činnost mají právo vstupu do veřejných zařízení sociální péče a zdravotnických zařízení a dětských domovů, dále mají právo vstupu do ubytovacích objektů vojenských útvarů, do míst, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova.

Období mezi lety 1993–1998 lze nazvat dobou legislativního klidu v konfesněprávní oblasti. Ačkoli ze strany ministerstva přicházely do vlády návrhy a církve vyjadřovaly připravenost k jednání, v tomto období nedošlo k žádným právním úpravám. Zákonodárná iniciativa začala v roce 1999 a týkala se též otázky financování církví s úpravou zákona č. 218/1949 Sb. o hospodářském zabezpečení církví. Tato úprava se po dvouletém projednávání nakonec ukázala natolik složitou, že zůstala nedořešena, ale byla nově upravena otázka registrace církví a náboženských společností a byla upřesněna otázka evidence církevních právnických osob.¹⁹

Zatímco na Slovensku je tento zákon s menšími změnami platný dosud, v ČR byl nahrazen zákonem č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženských vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech). Tento zákon překvapivě neobsahuje ustanovení přibližující se alespoň částečně § 9 zákona č. 308/1991 Sb., který upravuje vstup osob vykonávajících duchovenskou činnost do veřejných zařízení sociální péče a do zdravotnických zařízení a ani v něm není tato působnost nijak zmíněna. Duchovenská činnost ovšem není uvedena ani ve výčtu zvláštních práv registrovaných církví a náboženských společností, což znamená, že výkon duchovenské služby v těchto zařízeních není nijak omezen.²⁰

(2)Církev a náboženské společnosti dohodnou s těmito zařízeními a útvary pravidla vstupu do jejich objektů a výkonu náboženských úkonů v nich, pokud postup není upraven jinými obecně závaznými právními předpisy.

(3)V těchto zařízeních a útvarech má každý právo, zejména v případech ohrožení života a zdraví, na poskytnutí duchovní služby zpravidla duchovním podle vlastní volby. Dále má právo mít u sebe duchovní a náboženskou literaturu podle vlastní volby.

¹⁹ Tretera, (2002, s. 64–65)

²⁰ Zákon č. 3/2002 Sb.

Zvláštní práva registrovaných církví a náboženských společností § 7 (1) Registrovaná církev a náboženská společnost může za podmínek stanovených tímto zákonem k plnění svého poslání získat oprávnění k výkonu těchto zvláštních práv:

a) Vyučovat náboženství na státních školách podle zvláštního předpisu

Podle zákona č. 301/1991 Sb. bylo v České republice registrováno dvacet jedna církví a náboženských společností: Apoštolská církev, Bratrská jednota baptistů, Církev Adventistů sedmého dne, Církev bratrská, Církev československá husitská, Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, Církev řeckokatolická, Církev římskokatolická, Českobratrská církev evangelická, Evangelická církev augsburského vyznání v České republice, Evangelická církev metodistická, Federace židovských obcí v České republice, Jednota bratrská, Křesťanské sbory, Luterská evangelická církev a. v. v České republice, Náboženská společnost českých unitářů, Náboženská společnost Svědkové Jehovovi, Novoapoštolská církev, Pravoslavná církev v Českých zemích, Slezská církev evangelická augsburského vyznání, Starokatolická církev v České republice. Po přijetí zákona č. 3/2002 Sb. bylo registrováno ještě těchto sedmnáct církví a náboženských společností: Církev Křesťanská společenství, Obec křesťanů v České republice, Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna, Česká hinduistická společnost, Ústředí muslimských obcí, Ruská pravoslavná církev, podvojře patriarchy moskevského a celé Rusi v České republice, Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kaghü, Višva Nirmala Dharma, Církev živého Boha, Církev Nová naděje, Církev Slovo života, Církev víry, Církev Svatého Řehoře Osvětitel, Armáda spásy, Církev Nový Život, Církev Oáza, Společenství Josefa Zzulky.

-
- b) Pověřit osoby vykonávající duchovenskou činnost k výkonu duchovenské služby v ozbrojených silách České republiky, v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranné léčení a ochranná výchova,
 - c) Konat obřady, při nichž jsou uzavírány církevní sňatky podle zvláštního předpisu,
 - d) Zřizovat církevní školy podle zvláštního předpisu,
 - e) Zachovávat povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství, je-li tato povinnost tradiční součástí učení církve a náboženské společnosti nejméně 50 let; tím není dotčena povinnost překazit trestný čin uložená zvláštním zákonem.

(2) Výkon zvláštních práv podle odstavce 1 písm. a) až d) upravují zvláštní předpisy.

(3) Registrovaná církev a náboženská společnost s oprávněním k výkonu zvláštních práv každoročně zveřejňuje výroční zprávu o výkonu práv podle odstavce 1 písm. a) až d).

Svazy církví a náboženských společností jsou registrovány dva. Jedná se o Vojenskou duchovní službu (registrace dne 4. února 2005) a Ekumenickou radu církví v České republice (registrace 19. července 2005).²¹

1.3 Zákony a vyhlášky ve zdravotnictví

Český (dříve československý) zdravotnický systém byl upraven zákonem o zdraví lidu č. 20/1966 Sb. z roku 1966, který sice prošel mnohými novelami, ale duchovní služba v něm upravena nebyla. Změnu přinesl až zákon č. 372/2011 Sb. o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování, který právně zakotvil právo na duchovní podporu při pobytu ve zdravotnických zařízeních. Zdravotní služby jsou definovány v § 2 odst. 2 písm. a) uvedeného zákona²² a z tohoto paragrafu lze vyvodit, že funkci nemocničního kaplana řadíme mezi jiné odborné pracovníky ve zdravotnictví.²³ V § 28 zmíněného zákona jsou stanovena práva pacienta při poskytování zdravotnických služeb a v odstavci 3 je vymezeno právo na duchovní péči a duchovní podporu. Tuto mohou poskytovat duchovní církví a náboženských společností, které jsou v České republice registrovány nebo které jsou výkonem této činnosti pověřeny. V případě ohrožení života nelze návštěvu duchovního pacientu odepřít, pokud není právním předpisem stanoveno jinak.²⁴ V tomto zákoně je

²¹ Data registrace církví a náboženských společností. In: *mkcr.cz* [online]. [cit. 2015-05-16]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/registrace-a-evidence/data-registrace-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-a-svazu-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-11263/>

²² Zákon č. 372/2011 Sb. Zdravotními službami se rozumí – § 2 odst. 2 písm. a) poskytování zdravotní péče podle tohoto zákona zdravotnickými pracovníky a dále činnosti vykonávané jinými odbornými pracovníky), jsou-li tyto činnosti vykonávány v přímé souvislosti poskytováním zdravotní péče,

²³ Němec (2015, s. 64)

²⁴ Zákon č. 372/2011 Sb. Práva pacienta – § 28 odst. 3, písm. j) přijímat ve zdravotnickém zařízení lůžkové nebo jednodenní péče duchovní péči a duchovní podporu od duchovních církví a náboženských společností registrovaných v České republice nebo od osob pověřených výkonem duchovenské činnosti (dále jen „duchovní“) v souladu

pamatováno i na situaci, kdy by poskytovatel neumožnil pacientovi přijímat duchovní péči – v takovém případě by se jednalo o správní delikt.²⁵ Mohlo by se zdát, že tento zákon rázem otevřel cestu k zavedení duchovní péče do zdravotnických zařízení, ovšem formulace práv pacienta je, že „*má právo přijímat*“ a nikoli ve smyslu, že zdravotnické zařízení je povinno duchovní péči zajistit. Proto byla, a ve většině případů je, iniciativa na straně církvi nebo řadových zdravotnických pracovníků.²⁶

Postavení jiného odborného pracovníka ve zdravotnictví upravuje zákon č. 96/2004 Sb. o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních) a vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků č. 55/2011 Sb., konkrétně v § 44, ve kterém jsou popsány činnosti jiného odborného pracovníka s odbornou způsobilostí.²⁷

s vnitřním řádem a způsobem, který neporušuje práva ostatních pacientů, a s ohledem na svůj zdravotní stav, nestanoví-li jiný právní předpis jinak; návštěvu duchovního nelze pacientovi odepřít v případech ohrožení jeho života nebo vážného poškození zdraví, nestanoví-li jiný právní předpis jinak.

²⁵ Zákon č. 372/2011 Sb. § 117 (1) Poskytovatel se dopustí správního deliktu tím, že k) v rozporu d § 28 odst. 3 písm. j) neumožní pacientovi přijímat duchovní podporu ve zdravotnickém zařízení.

²⁶ Martínek (2012, s. 121)

²⁷ Vyhláška č. 55/2011 § 44 činnosti jiného odborného pracovníka s odbornou způsobilostí. Jiný odborný pracovník uvedený v § 45 až 53 pod odborným dohledem nebo přímým vedením zdravotnického pracovníka způsobilého k poskytování zdravotní péče vykonává činnosti, které přímo souvisejí s poskytováním zdravotní péče, v rozsahu své odborné způsobilosti: rozsah odborné způsobilosti vyplývá z obsahu absolvovaného studijního programu: přitom

- a) dbá na dodržování hygienicko-epidemiologického režimu v souladu s právními předpisy upravujícími ochranu veřejného zdraví,
- b) vede zdravotnickou dokumentaci a další dokumentaci vyplývající z jiných právních předpisů v rozsahu činností, ke kterým je způsobilý, pracuje s informačním systémem zdravotnického zařízení,
- c) podílí se na praktickém vyučování ve studijních oborech k získání způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání uskutečňovaných středními školami, v akreditovaných zdravotnických studijních programech k získání způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání uskutečňovaných vysokými školami v České

Jedná se ovšem o popis obecný a konkrétně pozice nemocničního kaplana v nich uvedena není. Návrhům na změnu tohoto stavu se budu věnovat v kapitole 4.4.

Pozitivní je, že je vyřešeno postavení nemocničního kaplana v rámci zařazení do Katalogu prací v nařízení vlády č. 222/2010 Sb. o katalogu prací ve veřejných službách a správě.²⁸

1.4. Etické kodexy, akreditační standardy a další dokumenty

Práva pacientů ve zdravotnických zařízeních, která se dotýkají jejich duchovních potřeb, upravují některé etické kodexy zdravotnických pracovníků. Konkrétní kodexy uvádí ve své diplomové práci *Duchovní péče v nemocnicích* Marie Plačková. Jedná o *Etický kodex nelékařských zdravotnických profesí*, vydaný Ministerstvem zdravotnictví ČR v roce 2004 a *Etický kodex sester*, který vypracovala Mezinárodní rada sester v roce 1953. Oba zmiňují respektování duchovních potřeb a náboženského přesvědčení jednotlivce.²⁹

republiky a ve vzdělávacích programech akreditovaných kvalifikačních kurzů, podílí se na výzkumu a zavádění nových metod.

²⁸ 1.05.04 KAPLAN

11. platová třída

1. poskytování duchovní služby ve vězeňských, zdravotních, sociálních a jiných zařízeních včetně zajišťování styku s jednotlivými církvemi.

12. platová třída

1. Metodická a koordinační činnost v oblasti duchovní služby ve vězeňských, zdravotních, sociálních a jiných zařízeních. Koordinace regionální problematiky duchovní služby v návaznosti na související odvětví.

13. platová třída

Tvorba zásadních koncepcí duchovní služby a její řízení ve vězeňských, zdravotních sociálních a jiných zařízeních. Systémová koordinace duchovní služby s přesahem do souvisejících sociálně-společenských oblastí. Synchronizace duchovních aktivit na mezinárodní úrovni s účastí na systémovém řešení evropské multikulturní problematiky.

²⁹ Plačková (2013, s. 25)

Od roku 1998 působí v České republice Spojená akreditační komise, o.p.s., jejímž cílem je zvyšování kvality a bezpečí zdravotní péče v ČR.³⁰ Jedním z prostředků zvyšování kvality zdravotnických zařízení je i plnění akreditačních standardů. Od 1. ledna 2014 jsou účinné *Akreditační standardy pro nemocnice*, ve kterých jsou tři standardy týkající se spirituálního (duchovního) života pacientů. Ve standardu 2.3 „*Při poskytování zdravotní péče se respektují spirituální potřeby pacientů*“ je zajištěn aktivní přístup nemocnic při zjišťování spirituálních potřeb pacientů včetně jejich zajištění.³¹ Ve standardu 5.3 „*Ošetrovatelská péče se v nemocnici poskytuje metodou ošetrovatelského procesu doprovázeného řádně vedenou ošetrovatelskou dokumentací*“ je účel a naplnění standardu: „*Nelékařský zdravotnický pracovník poskytuje ošetrovatelskou péči, aktivně vyhledává a uspokojuje biologické, psychické sociální, spirituální a případně specifické potřeby pacienta v péči o jeho zdraví.*“³² A Ve standardu 5.6, který se týká stravování, je jedním z indikátorů standardu: „*2. Pacienti dostávají stravu, která odpovídá jejich zdravotnímu stavu a nutričním a spirituálním potřebám a individuálním zvyklostem.*“³³

Duchovní péče jako součást dobrovolnické činnosti je zmíněna v *Metodickém doporučení pro zavedení dobrovolnického programu*

³⁰ Spojená akreditační komise. In: *sakcr.cz* [online]. [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: <http://www.sakcr.cz/cz-top/o-nas/>

³¹ „Standard 2,3 Při poskytování zdravotní péče se respektují spirituální potřeby pacientů.

Účel a naplnění standardu: Nemocnice zajistí, aby při poskytování zdravotní péče byly respektovány spirituální a náboženské hodnoty pacientů. Pracovníci nemocnice stimulují pacienty k tomu, aby vyjádřili své spirituální hodnoty. Pracovníci nemocnice znají postup k zajištění duchovních služeb pro pacienty včetně kontaktů s duchovními mimo pravidelně stanovenou dobu. 5 (5 = Viz § 28 odst. 3 písm. j) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování). Indikátory standardu:

1. Nemocnice má zavedený postup pro identifikaci spirituální potřeb pacientů.
2. Nemocnice má zavedený postup k zajištění duchovních služeb pro pacienty.
3. Tento postup umožňuje kontakty s duchovními i mimo pravidelně stanovenou dobu.
4. Pracovníci tyto postupy znají a dodržují.“

³² Akreditační standardy pro nemocnice: účinné od 1. 1. 2014, s. 69

³³ Akreditační standardy pro nemocnice: účinné od 1. 1. 2014, s. 73

v nemocnicích v souladu s procesy řízení a rizik a bezpečnosti pacientů, které vydalo dne 20. července 2009 Ministerstvo zdravotnictví ČR a je to paradoxně jediný dokument, který uvádí oblast duchovní služby ve zdravotnictví³⁴. Bod 2.1.2 představuje specifické dobrovolnické aktivity, přičemž jedním z bodů je i „dobrovolnická činnost v oblasti duchovní péče (Centrum podpůrné péče) – týká se výpomoci dobrovolníků při poskytování duchovní péče, psychospirituální podpory a při akcích souvisejících s touto tematikou“.³⁵ Tato pomoc probíhá smluvně upravenou spoluprací mezi zdravotnickým zařízením a nestátní neziskovou organizací, která má zaměření na dobrovolnické programy (do této formy spolupráce je zapojeno občanské sdružení ADRA a Lékořice). Dobrovolnickou pomoc řídí přímo zdravotnické zařízení.

Potřebu duchovní péče si tedy uvědomovali nejen církve a náboženské společnosti, ale i pracovníci zdravotnických zařízení. Na jedné straně bylo právně zakotveno právo pacienta přijímat duchovní podporu, ale nebyla jasně stanovena pravidla pro výkon této služby. Iniciativa církví a náboženských společností zdravotnických zařízení našla zcela logicky protistranu k jednání v Ministerstvu spravedlnosti ČR. První jednání byla zahájena v roce 2006, kdy vznikla Komise pro duchovní péči ve zdravotnictví, ale personální změny na ministerstvu zdravotnictví způsobily odklad řešení problematiky duchovní péče v nemocnicích. Pozitivní a aktivní přístup projevil ministr zdravotnictví Leoš Heger, který obnovil jednání se zástupci ERC a ČBK. V tiskové zprávě ze dne 12. prosince 2012 ministerstva zdravotnictví je zpráva o tom, že pan ministr dokončí proces právního zakotvení nemocničních kaplanů.³⁶ Pan ministr také

³⁴ Němec (2015, s. 66)

³⁵ Pravidla pro výkon dobrovolnické činnosti. In: *mzcr.cz* [online]. [cit. 2015-05-24]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/pravidla-pro-vykon-bezpecne-dobrovolnicke-cinnosti-9319_3136_3.html

³⁶ Ministerstvo zdravotnictví podpoří nemocniční kaplany. In: *mzcr.cz* 2012.[online]. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/dokumenty/ministerstvo-zdravotnictvi-podpori-nemocnicni-kaplany_5683_2160_1.html: „Ministr Heger tuto službu ocenil jako velmi potřebnou a důležitou nejen pro pacienty, jejich rodinné příslušníky ale i pro nemocniční

ve dnech 2.–3. května 2012 navštívil Vatikán a zúčastnil se generální audience u papeže Benedikta XVI. Hlavními tématy jednání byla paliativní a hospicová péče, duchovní služba ve zdravotnických zařízeních a sociálně-zdravotní témata.³⁷ V tiskové zprávě o návštěvě ministra Hegera ve Vatikánu je i zpráva o tom, že pan ministr převzal záštitu nad duchovní službou v nemocnicích a společně s církví připraví právní normu pro práci kaplanů ve zdravotnických zařízeních.³⁸

Za účelem rozvoje iniciativ církvi i zdravotnických zařízení vznikla Česká společnost pro klinickou a pastorační péči při České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně (ČLS JEP). Na ustavující schůzi dne 14. února 2009 MUDr. Mgr. Marie Opatrná, Ph.D. (předsedkyně společnosti) nastínila možné cíle a zásady společnosti, zdůraznila nezbytnost ekumenického přístupu a plné respektování potřeb a přání těch, jimž bude spirituální péče poskytován (čimž jsou myšleni nejen pacienti a jejich blízcí, ale i ti, kdo se podílejí na zdravotnických aktivitách a mohou se nacházet v situaci spirituální nouze).³⁹ ČLS JEP navázala na činnost Evropské sítě nemocničních kaplanů, která na své 7. konferenci v červenci 2002 ve finském Turku sestavila standardy pro poskytování nemocniční kaplanské služby⁴⁰ a začala vytvářet prostředí pro

personál. Při společné schůzce se zúčastněné strany dohodly, že Ministerstvo zdravotnictví ČR převezme oficiální záštitu nad duchovní službou v nemocnicích, a ve spolupráci s církvemi vypracuje právní zakotvení přítomnosti nemocničních kaplanů ve zdravotnických zařízeních.⁴⁰

³⁷ Ministr zdravotnictví Leoš Heger bude jednat ve Vatikánu. In: *mzcr.cz*. 2012. [online]. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/dokumenty/ministr-zdravotnictvi-leos-heger-bude-jednat-ve-vatikanu_6195_2501_1.html

³⁸ Papež dostal od ministra Hegera noty. In: *mzcr.cz*. 2012. [online]. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/dokumenty/papez-dostal-od-ministra-hegera-noty-ve-vatikanu-bude-znit-ceska-hudba-_6205_2501_1.html

³⁹ Zápis ze schůze. In: *cskpp.wz.cz*. 2009. [online]. [cit. 2015-05-25]. Dostupné in: http://www.cskpp.wz.cz/materialy/Zapis_ze_cskpp_140209.pdf

⁴⁰ Standardy pro poskytování nemocniční kaplanské služby v Evropě. In: *enhcc.eu*. [online]. [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: http://enhcc.eu/turku_standards_czech.pdf

zavedení postupů pro uspokojování duchovních potřeb pacientů podle *Mezinárodních akreditačních standardů pro nemocnice*.⁴¹

Pojetí duchovní služby jako snahy o holistický (celostní) přístup v katolické církvi přináší dokument Papežské rady pro pastorační zdravotníky Charta pracovníků ve zdravotnictví z roku 1995. V úvodních deseti bodech přibližuje pojetí lékařsko-zdravotnické činnosti jako službu životu a terapeutickou službu, a dále ji rozvádí ve třech obdobích lidského života: plození, život a umírání. Podle této charty církev považuje službu nemocným za integrální část svého poslání a projevuje se pastorační a evangelizační činností. Charta chce zaručit etickou věrnost pracovníků ve zdravotnictví, mezi které počítá lékaře, farmaceuty, ošetřovatele, nemocniční kněze, řeholníky a řeholnice, administrativní pracovníky a dobrovolné pracovníky.⁴²

I nekatolické církve hledaly možnosti, jak přispět k vyřešení nejistého postavení nemocničních kaplanů a duchovní péče. Jako příklad uvádím dokument Českobratrské církve evangelické (ČCE). ČCE na svém 4. zasedání 32. synodu dne 29. května 2010 schválila koncepci nemocniční duchovenské služby. Jedná se o dokument, který vychází z potřeby ČCE podílet se na kvalifikované duchovenské službě. V tomto dokumentu jsou definovány základní pojmy a vychází z Dohody o duchovní péči ve zdravotnictví mezi ČBK a ERC z roku 2006. „*Nemocničním kaplanem rozumí ČCE faráře, kterého pověřuje duchovenskou službou v konkrétním zdravotnickém zařízení.*“⁴³ Jednou z podmínek pro získání pověření ke službě je certifikát o odborné způsobilosti pro nemocniční duchovenskou službu (bod 4 písm. c). V přechodném období (tedy do doby zavedení jednotného systému vzdělávání

⁴¹ Matějková (2009, s. 23)

⁴² Charta (1995, s. 13–21)

⁴³ Koncepce nemocniční duchovenské služby ČCE. In: *e-cirkev.cz*. [online]. [cit. 2015-05-20]. Dostupné z: <http://www.e-cirkev.cz/data/att/Koncepce%20nemocni%C4%8Dn%C3%AD%20duchovensk%C3%A9%20slu%C5%BEby%20%C4%8CCE.pdf>

nemocničních kaplanů v ČCE, rozhoduje o odborné způsobilosti kandidátů Synodní rada ČCE – SR ČCE). Certifikační kurz pro žadatele a systematické vzdělávání pro kaplany je v kompetenci koordinátora, jehož hlavním úkolem je zajištění vzdělání, ovšem konkrétní obsah a forma vzdělávacích programů není předmětem této koncepce (bod 7 odst. B, písm. b).⁴⁴

1.5 Shrnutí první kapitoly

Během posledních padesáti let došlo v naší zemi nejprve k omezení činnosti církví a náboženských společností (k tomuto došlo pomocí restriktivních opatření) a následně přijetím nových zákonů o církvích získal stát nad církvemi kontrolu. V tomto období nebyla duchovní péče nijak právně zakotvena a církve a náboženské společnosti měly velmi omezené možnosti sloužit potřebným v pastorační a duchovní oblasti. Změna toho neutěšeného stavu přišla s rokem 1989 a od té doby probíhají změny právního systému v duchu Listiny základních práv a svobod.

V současném právním systému je zakotvena ochrana základních lidských práv ve vztahu k náboženskému vyznání, včetně svobody shromažďování a sdružování, veřejného projevoání kultu a pořádání církevních shromáždění. Právo změnit náboženskou víru nebo nemít žádnou náleží každému.⁴⁵ Právo na duchovní péči má v České republice ústavně právní základ. Duchovní podpora a péče má svou oporu v zákoně, ale není dořešeno postavení nemocničního kaplana v pozici jiného odborného pracovníka ve zdravotnictví. Kromě zákonných ustanovení je právo pacientů na duchovní

⁴⁴ Koncepce nemocniční duchovenské služby ČCE. In: *e-cirkev.cz*. [online] [cit. 2015-05-20]. Dostupné z: <http://www.e-cirkev.cz/data/att/Koncepce%20nemocni%C4%8Dn%C3%AD%20duchovensk%C3%A9%20slu%C5%BEby%20%C4%8CCE.pdf>

⁴⁵ Tretera, (2002, s. 67)

péči upraveno i etickými kodexy zdravotnických pracovníků a českými i mezinárodními standardy pro nemocnice.

2. Dohoda o duchovní péči ve zdravotnictví

Zatímco duchovní služba v armádě (vykonávaná vojenskými kaplany⁴⁶), která spadá pod resort ministerstva obrany⁴⁷, a duchovní služba ve věznicích⁴⁸ (vykonávají vězeňští kaplani⁴⁹), která spadá pod resort ministerstva vnitra (respektive Vězeňské služby) byly upraveny uzavřením příslušných dohod, působení nemocničních kaplanů ve zdravotnických zařízeních takto dosud upraveno nebylo a k uzavření žádné konkrétní dohody s ministerstvem zdravotnictví nedošlo. Můžeme dovozovat důvody, proč tomu tak je. Nemocniční zařízení mají různé zřizovatele a spolupráci upravují interními předpisy. Státní správa má tedy omezené možnosti legislativního zásahu do této interní úpravy. Ke zvážení je také možnost, zda se na této dosud nevyřešené situaci nepodepsala určitá politická nestálost, která v roce 2013 vyvrcholila demisí vlády, a tím došlo k dalšímu přerušování jednání, které by vedlo k vytvoření legislativní úpravy.

⁴⁶ Základní informace o Duchovní službě Armády České republiky. In: *kaplani.army.cz*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.kaplani.army.cz/index.php?id=6>

⁴⁷ Duchovní služba v AČR, Informační servis In: *mocr.army.cz* [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/duchovni-sluzba-v-acr-64633/>: Duchovní služba v armádě byla zřízena rozkazem ministra obrany České republiky Michala Lobkowice č. 19 ze dne 3. června 1998 a tento rozkaz nabyl účinnosti 22. června 1998. Hlavní kaplan byl ustanoven na základě Dohody o spolupráci uzavřené mezi Ministerstvem obrany, Ekumenickou radou církví a Českou biskupskou konferencí. Vojenští kaplani jsou duchovní, které do jejich služby vysílají společně všechny křesťanské církve sdružené v Ekumenické radě církví a České biskupské konferenci, aby ve vojenském prostředí sloužili všem, kteří o pomoc požádají. V současné době působí v rezortu obrany 27 vojenských kaplanů ze 7 křesťanských církví a náboženských společností.

⁴⁸ Dohoda o duchovní službě. In: *vdpcr.eu*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/dohoda-o-duch.-sluzb-.html>: Dohodu o duchovní služba ve věznicích uzavřeli dne 18. srpna 2008 za Vězeňskou službu České republiky generální ředitel vrchní státní rada genmjr. PhDr. Luděk Kula, Za Českou biskupskou konferenci Mons. Jana Graubner a za Ekumenickou radu církví ČR ThDr. Pavel Černý Th.D.

⁴⁹ Vězeňští kaplani. In: *vdpcr.eu*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/v-ze-sti-kaplani.html> : V současné době se jedná o 38 vojenských kaplanů z 10 křesťanských církví náboženských společností.

2.1 Dohoda o duchovní péči ve zdravotnictví z roku 2006

Ačkoli legislativní úprava duchovní služby nepřicházela, zkušenosti, které aktivní účastníci duchovní služby získali v devadesátých letech 20. století, bylo potřeba reflektovat, a proto byla zahájena jednání na ekumenické úrovni.⁵⁰ Tato jednání vyústila v uzavření Dohody o duchovní péči (DP) ve zdravotnictví (Dohoda o DP),⁵¹ kterou uzavřela Česká biskupská konference (ČBK) a Ekumenická rada církví v ČR (ERC) dne 20. listopadu 2006. Za ČBK dohodu podepsal Mons. Jan Graubner, za ERC ThDr. Pavel Černý, Th.D. Dohoda o DP vznikla ze společné potřeby pomáhat a obsahuje zvláštní předpis upravující vysílání nemocničních kaplanů a dobrovolníků, jsou v ní stanoveny základní kvalifikační předpoklady nemocničního kaplana, dobrovolníka, obsahuje etický kodex a vychází z mezinárodních úmluv (jejichž výčet je uveden v etickém kodexu) a ze Standardů pro poskytování nemocniční kaplanské služby v Evropě.

Samotný text Dohody o DP není rozsáhlý, ale stal se pomyslným „odrazovým můstkem“ pro další vývoj a úpravu zásad vysílání nemocničních kaplanů. Předně Dohoda o DP definuje nemocničního kaplana a dobrovolníka. *„Nemocničním kaplanem se v této dohodě rozumí osoba (muž nebo žena), která poskytuje duchovní péči pacientům, personálu a návštěvníkům, řídí práci dobrovolníků v oblasti duchovní péče a zajišťuje kontakt s duchovními ostatních církví podle přání pacienta. Dobrovolníkem, vyslaným ČBK a ERC ve smyslu této dohody se rozumí osoba (muž nebo žena), která se ve svém volném čase podílí na spirituální péči o nemocné pod vedením nemocničního kaplana.“*⁵²

⁵⁰ Němec (2015, s. 58)

⁵¹ Dohoda o DP

⁵² Dohoda o DP

Vysílání nemocničních kaplanů probíhá po dohodě a za přítomnosti zástupců z ČBK a ERC. Způsob vysílání upravují jednotlivé církve podle svých řádů. Dohodu o DP také uzavírá vysílající církev a zdravotnické zařízení a je v ní upravena rozsah činnosti pro konkrétní zařízení.

Kvalifikační předpoklady nemocničního kaplana:

- *dokončené obecně uznávané teologické vzdělání na magisterském stupni;*
- *speciální kapitoly z religionistiky: náboženství a náboženská hnutí (sekty);*
- *kurz pastorační péče;*
- *podrobné znalosti o duchovní péči v jednotlivých církvích v ČR (včetně přesného názvosloví);*
- *znalost organizace zdravotnictví a nemocnice;*
- *ovládání „právního minima“ v oblastech sociální péče a zdravotnictví;*
- *absolvování kurzu krizové intervence;*
- *absolvování kurzu komunikace, zejména v obtížných situacích;*
- *praxe předchozí i praxe v průběhu přípravy;*
- *obecné zásady spirituální péče;*
- *schopnost komunikovat v některém ze světových jazyků;*
- *základní orientace ve zdravotnických oborech;*
- *základní znalosti z lékařské a zdravotnické etiky;*
- *pověření vlastní církví.*

Kvalifikační předpoklady dobrovolníka:

- *teologické minimum (je v kompetenci jednotlivých církví – např. dle ŘKC zahrnuje: komentovaný výklad Kréda, Desatera, svátostí, zásad duchovního života);*

- *speciální kapitoly z religionistiky: náboženství a náboženská hnutí (sekty);*
- *kurz pastorační péče;*
- *podrobné znalosti o duchovní péči v jednotlivých církvích v ČR (včetně přesného názvosloví);*
- *znalost organizace zdravotnictví a nemocnice;*
- *ovládání „právního minima“ v oblastech sociální péče a zdravotnictví;*
- *absolvování kurzu krizové intervence;*
- *absolvování kurzu komunikace, zejména v obtížných situacích;*
- *základní znalosti z lékařské a zdravotnické etiky;*
- *praxe předchozí i praxe v průběhu přípravy;*
- *obecné zásady spirituální péče;*
- *pověření vlastní církví.*

Nejen rozsáhlost a nemožnost splnění kvalifikačních předpokladů (rozdíl mezi nemocničním kaplanem a dobrovolníkem je pouze v otázce vzdělání – nemocniční kaplan musí mít dokončené obecně uznávané teologické vzdělání na magisterském stupni, kdežto dobrovolník teologické minimum), ale čas i praxe ukázaly, že realizace Dohody o DP je v mnohých ohledech složitá, až nemožná („...až do roku 2011 nedošlo k jedinému (sic!) vyslání nemocničního kaplana ani dobrovolníka, realizovanému podle ujednání dohody“⁵³), byla ustavena skupina zástupců ČBK a ERC s cílem formulovat text dodatku Dohody o DP.

2.2 Vznik dodatku č. 1 z roku 2011

⁵³ Němec (2015, s. 60)

Dodatek č. 1 (Dodatek) k Dohodě o duchovní péči ve zdravotnictví mezi ČBK a ERC v České republice byl uzavřen dne 20. listopadu 2011. Za ČBK Dodatek podepsal její předseda Mons. Dominik Duka a za ERC její předseda Mgr. Joel Ruml. Dodatek upřesnil a upravil ujednání dohody, přílohy č. 1 a 2 zrušil a kvalifikační předpoklady nemocničního kaplana a dobrovolníka zapracoval do textu Dodatku v částech II. a III., příloha č. 3 – etický kodex – zůstal beze změny. V Dodatku je užíván termín „*duchovní péče*“, který je rovnocenný k termínu „*pastorační péče*“.

Část I. *Zvláštní předpis k vysílání nemocničních kaplanů a dobrovolníků v oblasti duchovní péče* upravuje:

- vysílání nemocničních kaplanů a dobrovolníků (mezi zdravotnickým zařízením a církví dojde k dohodě a Dodatek stanovuje povinnost vyhotovit písemnou smlouvu upravující činnost vyslaného kaplana pro dané zařízení);
- definici nemocničního kaplana (pod názvem nemocniční kaplan se rozumí osoba, která poskytuje duchovní péči ve zdravotnickém zařízení na základě pověření daného svou církví a smlouvy s nemocnicí jako člen multidisciplinárního zdravotnického týmu);
- způsob vyslání (předáním jmenovacího dekretu);
- kdo konkrétně vysílá nemocničního kaplana (vysílací autorita) a jakým způsobem (zpravidla při ekumenické bohoslužbě);
- definici dobrovolníka (pod názvem dobrovolník v oblasti duchovní péče se rozumí osoba, která se ve svém volném čase pod vedením nemocničního kaplana podílí na duchovní péči ve zdravotnickém zařízení na základě pověření daného svou církví) a způsob vyslání (obdobné jako u nemocničního kaplana, ale nekoná se ekumenická bohoslužba);

- informovanost mezi koordinujícími složkami o vyslání, skončení a změny jejich vyslání.⁵⁴

Část II. Kvalifikační předpoklady nemocničního kaplana

Ve výčtu kvalifikačních předpokladů došlo k upřesnění některých bodů. Nemocniční kaplan má mít ukončené vysokoškolské vzdělání v oblasti teologie na magisterském stupni, minimální doba působení v obecné pastorační péči je tři roky, absolvuje specializovaný kurz nemocničního kaplanství (který zahrnuje znalosti v oblasti obecných zásad a základů organizace pastorační péče, základní znalosti o církvích a náboženských společnostech, znalosti bioetiky, znalosti organizace zdravotnictví a nemocnice, znalosti právního minima, kurz komunikace a minimálně jednoměsíční praxi).⁵⁵

Část III. Kvalifikační předpoklady dobrovolníka

Kvalifikační předpoklady dobrovolníka byly zjednodušeny a odlišeny od předpokladů nemocničních kaplanů. Dobrovolníka pověřuje vlastní církev a způsobilost ověřuje nemocniční kaplan, má mít teologické minimum, které je v kompetenci jednotlivých církví a znalost obecných zásad a základů pastorační péče, základní znalosti o církvích a náboženských společnostech, základní znalosti z bioetiky, základní znalost organizace zdravotnictví a nemocnice a schopnost komunikace.⁵⁶

Část IV. Přejícná ustanovení

V přechodných ustanoveních je uvedena lhůta dvou let od data účinnosti tohoto Dodatku (1. ledna 2012), ve které měla být uvedena do souladu všechna dosud udělená pověření. Dále je stanovena lhůta sedmi let od data účinnosti tohoto Dodatku, kdy by měl být vybudován vzdělávací systém umožňující splnit všechny předepsané kvalifikační požadavky. Na přechodnou dobu (7 let od data účinnosti tohoto Dodatku) lze rozlišit nemocniční kaplany

⁵⁴ Dodatek č. 1 Dohody o DP (část I.)

⁵⁵ Dodatek č. 1 Dohody o DP (část II.)

⁵⁶ Dodatek č. 1 Dohody o DP (část III.)

na nemocničního kaplana v užším slova smyslu, pastoračního asistenta a dobrovolníka v oblasti pastorační péče. Toto rozlišení je pouze interní církevní záležitostí. Splnění kvalifikačních předpokladů se ověřuje pohovorem (zkouškou) před komisí.⁵⁷

Část V. Závěrečná ustanovení

V závěrečných ustanoveních je zakotveno obdobné uplatnění této dohody na sociální a obdobná zařízení, v nichž je poskytována analogická duchovní péče. Dále obsahují závazek církví, že při výběru kandidátů nemocničního kaplanství budou dbát na osobnostní kvality uchazeče, zvláště ekumenickou otevřenost a schopnost komunikace. A v neposlední řadě obsahuje seznam členských církví ERC (včetně Církve adventistů sedmého dne, pozorovatele ERC, která se dne 29. června 2011 zavázala dodržovat Dohodu o DP i Dodatek), na které se Dohoda o DP vztahuje včetně příloh a dodatků.⁵⁸

2.3 Shrnutí druhé kapitoly: dohoda o duchovní péči ve zdravotnictví

Zásady poskytování duchovní péče v necírkevních zdravotnických zařízeních byly v České republice poprvé upraveny Dohodou o duchovní péči uzavřenou mezi ČBK a ERC v ČR v roce 2006. Tato dohoda vznikla z potřeby uceleného konsensuálního uspořádání zkušeností získaných při rozvoji duchovní péče církví a náboženských společností a vznikla na ekumenické úrovni. Po dobu pěti let byli nemocniční kaplani a dobrovolníci vysíláni do zdravotnických zařízení na základě této Dohody o DP, ale praxe si vynutila změnu formou Dodatku č. 1. V tomto dodatku došlo jednak k rozšíření rozsahu

⁵⁷ Dodatek č. 1 Dohody o DP (část IV.)

⁵⁸ Dodatek č. 1 Dohody O DP (část V.)

uplatnění Dohody o DP (např. duchovní péče je možná i v domovech pro seniory či jiných sociálních zařízeních), a jednak k přesné specifikaci církví, které jsou vázány ujednáním Dohody o DP. Také bylo stanoveno přechodné období sedmi let, během kterých jsou zmírněny kvalifikační předpoklady pro nemocniční kaplany a dobrovolníky.

3. Asociace nemocničních kaplanů

V České republice působí dvě asociace nemocničních kaplanů, které fungují paralelně v ekumenickém duchu.

3.1 Situace v České republice před vznikem asociací

Duchovní a pastorační služba se v České republice po pádu železné opony rozvíjela spontánně. Církev, které během let totality pracovaly v nestandardním prostředí, začínaly hledat možnosti a formy ekumenické spolupráce. Příkladem takového „hledání“ může být setkání, které uspořádalo Centrum Aletti Velehrad – Roma⁵⁹ ve spolupráci s Cyrilometodějskou teologickou fakultou Univerzity Palackého (CMTF) v Olomouci, Teologickou fakultou Jihočeské univerzity (TFJU) v Českých Budějovicích a Pastoračním střediskem v Praze ve dnech 28.–30. března 1996 na Velehradě. Jednalo se o seminář s názvem „*Úkoly pastorační činnosti církve a pastorální teologie v Českých zemích.*“ Semináře se zúčastnili pastorační pracovníci a pedagogové z teologických fakult a škol (CMTF UP v Olomouci, TFJU v Českých Budějovicích, Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži, Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, JABOK, vyšší odborná škola) a zástupci teologických škol ze Slovenska (konkrétně ze Spišského Podhradie, Nitry, Bánské Bystrici a Bratislavy). Účastníci setkání se nejprve prostřednictvím referátů seznámili s pastorační situací v Německu, Polsku a Slovensku, s minulostí a současností u nás, v druhé části semináře v pracovních skupinách prodiskutovali a zpracovali téma pastorační činnosti

⁵⁹Centrum Aletti Velehrad – Roma je studijní a kulturní centrum českých jezuitů, které bylo založeno a registrováno Ministerstvem kultury České republiky v roce 1996 jako organizační jednotka římskokatolické církve podle § 22 odst. 1 zák. č. 308/1991 Sb. In: aletti.cz [online]. Dostupné z: <http://www.aletti.cz/titul.html> [cit. 2015-05-16].

církve v současné době, dále téma pastorální teologie z hlediska jejich úkolů a výhledů. Celý seminář vyústil do formulování základních úkolů pastorální teologie u nás. Jedním z nich byl i bod o prohlubování pastorační péče o jednotlivce v různých zátěžových situacích.⁶⁰ Účastníci semináře se shodli, že změna společenské situace v mnohých ohledech ovlivňuje pastorační práci u nás, ale pastorální teologie ani po šesti letech na tuto změnu adekvátně nereaguje.

Důležitým impulzem pro kroky směřující ke zmapování a dalšímu rozvoji duchovní služby byl seminář o duchovní péči ve zdravotnických zařízeních. Konal se v září 1998 a byl organizován Evangelickou teologickou fakultou (ETF) v Praze a Synodní radou Českobratrské církve evangelické (ČCE). Na základě obhájené diplomové práce Gabriely Horákové vznikl grantový projekt Univerzity Karlovy, díky kterému bylo téma duchovní služby zpracováno v rozsáhlé anketě. Výstupem z tohoto semináře je brožura *Duchovní péče ve zdravotnických zařízeních: teologické texty, zkušenosti, čísla*. Výchozí pozice účastníků semináře by se dala vyjádřit „V České republice není duchovenská služba ve zdravotnických zařízeních ani samozřejmostí ani není nijak organizována. Děje se pouze z iniciativy místních farářů a farářek a, v podstatě se jedná o prodlouženou – nebo trochu povystrčenou – ruku běžné sborové pastýřské péče.“⁶¹ Před účastníky semináře (což byli kazatelé a kazatelky z ČCE, Slovenka a Evangelické zemské církve ve Württembersku) bylo mnoho otázek, jejichž zodpovězení mělo odhalit možnosti duchovní služby ve zdravotnických zařízeních v našich podmínkách. Tento projekt se tedy významně podílel na odstartování několikaletého procesu, během kterého byly definovány základní pojmy duchovní služby, bylo navrhováno legislativní ukotvení duchovní služby ve

⁶⁰ Ambros (1997)

⁶¹ Beneš (2000, s. 6)

zdravotnických zařízeních. Probíhalo postupné začlenění nemocničních kaplanů do nemocničních týmů, byly řešeny otázky vzdělávání nemocničních kaplanů a také vyvstala potřeba vzniku organizace, která by zaštitila činnost nemocničních kaplanů.

Prvním nemocničním kaplanem byla MUDr. Marie Opatrná, kterou vyslal pražský biskup Mons. ThDr. Jaroslav Škarvada v roce 1997 na Onkologickou kliniku Všeobecné fakultní nemocnice v Praze.⁶²

3.2 Asociace nemocničních kaplanů

Vznik Asociace nemocničních kaplanů (AKN) byl poznamenán diskuzemi a hledáním, kdo má nemocniční kaplany zastupovat, respektive koho má ANK zastupovat a jaké má mít poslání a pravomoci. Od původního plánu vytvořit jednu asociaci bylo upuštěno a ANK byla registrována 31. května 2011 jako občanské sdružení. Dne 21. června 2011 byla první ustavující schůze, na které došlo k volbě prvních funkcionářů (z důvodů malé členské základy bylo volební období zkráceno jen dobu jednoho roku⁶³). Slavnostní ustavení asociace se konalo 22. října 2011 při příležitosti Studijního dne ERC. ANK přijala za své členy i funkcionáře některé katolické kaplany a vzhledem k tomu, že v té době probíhala jednání o textu Dodatku č. 1 Dohody o DP, nejasnosti v pravomocech a zastupování, kdy ANK působila jako zástupce všech kaplanů, vedly k jistým rozpakům ze strany ČBK. ANK tedy zvolila nové vedení, a to na členské schůzi dne 21. června 2012.⁶⁴ Předsedou ANK byl zvolen Vítězslav Vurst B.Th. Dne 4. června 2015 se

⁶² Maňáková (2013, s. 37)

⁶³ Zpráva předsedy ANK. In: *nemocnicnikaplan.cz* [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.nemocnicnikaplan.cz/data/b/r/I/Zprava-predsedy-web.pdf>

⁶⁴ Němec (2015, s. 62 – 63)

uskutečnila 4. konference o nemocničním kaplanství, na které byl zvolen nový výbor předsednictva asociace.

Právní forma ANK zní: „*občanské sdružení fyzických osob, které jsou svými církvemi pověřeny (ustanoveny) k duchovní službě ve zdravotnickém zařízení, založené za účelem podpory a koordinace odborné přípravy a činnosti nemocničních kaplanů – poskytovatelů služby v oblasti spirituální, pastorační a náboženské (dále jen duchovní a pastorační péče) o pacienty, jejich blízké a o jejich pečovatele, zaměstnance i dobrovolníky v nemocnicích, v hospicích a jiných zdravotnických a sociálních zařízeních (dále jen zdravotnická zařízení).*“⁶⁵

Cíle ANK jsou ve stanovách uvedeny tyto:

- „*definovat zásady a podmínky dobré profesionální praxe nemocničních kaplanů a podněcovat jejich profesionální rozvoj;*
- *poskytovat profesionální podporu kaplanům, ale i dobrovolníkům zapojených v programech duchovní a pastorační péče ve zdravotnických zařízeních;*
- *působit k šíření osvěty duchovní a pastorační péče, a to jak ve společnosti, tak ve všech typech zdravotnických zařízení;*
- *podporovat spolupráci s dalšími organizacemi poskytujícími duchovní a pastorační péči ve zdravotnictví, a to jak v České republice, tak v zahraničí;*
- *v ekumenickém duchu podporovat spojení s relevantními církevními grémii a společenstvími a udržovat aktivní vztahy s organizacemi sdružujícími vojenské a vězeňské kaplany a duchovními, kteří vykonávají pastorační službu ve složkách policie ČR;*

⁶⁵ Stanovy ANK

- *podporovat dialog s duchovními nekřesťanských světových náboženství, kteří poskytují duchovní péči ve zdravotnických zařízeních.* ⁶⁶

Členství v ANK je dobrovolné a může být řádné (řádný člen poskytuje duchovní a pastorační péči ve zdravotnických zařízeních, ztotožňuje se s principy a cíli sdružení a je pověřen k této službě svou církví) nebo přidružené (přidružený člen poskytuje duchovní a pastorační péči v nemocnicích, ale z osobních důvodů nemůže být řádným členem, nebo je to osoba, která prochází odbornou přípravou pro kaplanskou službu, dobrovolník, nebo osoba, která po přechodnou dobu nemůže vykonávat přímou duchovní a pastorační péči).

3.3 Katolická asociace nemocničních kaplanů v ČR

Po podepsání Dodatku č. 1 Dohody o duchovní péči ve zdravotnictví a vzniku ANK podnikla ČBK konkrétní kroky vedoucí ke vzniku katolické asociace. V červenci 2012 schválilo plenární zasedání ČBK vznik Katolické asociace nemocničních kaplanů v České republice (KANK v ČR). Nejednalo se samostatný právní subjekt, ale o odbornou součást ČBK.⁶⁷

KANK v ČR byla slavnostně ustavena 2. října 2012 na Velehradě. Vzniku byli přítomni zástupci ČBK, ERC a ANK. Předsedou byl zvolen MUDr. Michal Hrnčiarik.

KANK v ČR sdružuje nemocniční kaplany a dobrovolníky v pastorační péči ve zdravotnictví ustanovení Římskokatolickou a Řeckokatolickou církví ke službě nemocným a odborníky, např. konzultanty, supervizory, odborné poradce/garanty v oblasti pastorační péče ve zdravotnictví, teology aj. Působí na celostátní úrovni v souladu s Dohodou o duchovní péči ve zdravotnictví

⁶⁶ Stanovy ANK

⁶⁷ Němec (2015, s. 63)

mezi ČBK a ERC v České republice uzavřenou 20. listopadu 2006 a jejím Dodatkem č. 1. z 12. prosince 2011.⁶⁸

Hlavní činnosti KANK v ČR uvedené ve stanovách jsou:

- *podpora odborného a osobnostního růstu, včetně konzultační pomoci a supervize, poskytovatelů pastorační péče ve zdravotnických a sociálních službách,*
- *prosazování pastorační péče jako integrální součásti komplexní zdravotnické péče,*
- *zapojení nemocničních kaplanů do zdravotnických týmů,*
- *spolupráce s církevními autoritami Katolické církve, zvláště v oblasti vzdělávání nemocničních kaplanů,*
- *poskytování konzultační pomoci zařízením zdravotních a sociálních služeb, rovněž církevním a státním orgánům při vypracování zásad pro poskytování pastorační péče na národní úrovni tak, aby byl brán náležitý zřetel na evropská doporučení,*
- *pořádání odborných konferencí,*
- *spolupráce se vzdělávacími institucemi, jejichž působení se dotýká poslání a cílů asociace, s katolickými i ekumenickými organizacemi odborného zaměření na národní i mezinárodní úrovni.⁶⁹*

Již v prvním roce existence KANK v ČR se začaly projevovat praktické problémy, které byly způsobeny právní formou (KANK v ČR byla součástí ČBK v postavení odborné sekce, bez vlastní právní subjektivity), a to především v oblasti ekonomicko-správní. Byla proto zvolena vhodnější forma, a to forma účelového zařízení církve podle ustanovení § 15a odst. 1 písm. b)⁷⁰

⁶⁸ Stanovy Katolické asociace nemocničních kaplanů v České republice

⁶⁹ Stanovy Katolické asociace nemocničních kaplanů v České republice

⁷⁰ Zákon č. 3/2002 Sb. Společná ustanovení o evidovaných právnických osobách § 15a odst. 1 písm. b) účelové zařízení registrované církve a náboženské společnosti založené

a § 16a zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech a duchu tohoto zákona byly upraveny stanovy i jednací řády. KANK v ČR jako účelové zařízení byla založena dne 24. října 2013 zakládací listinou, vydanou Českou biskupskou konferencí a podepsanou předsedou ČBK kardinálem Dominikem Dukou. Dne 31. ledna 2014 byla zapsána pod číslem 8/1-00-740/2014-7847 do Rejstříku evidovaných právnických osob Ministerstva kultury v ČR. Vzhledem k tomu, že se jednalo o právní transformaci, dosavadní orgány asociace mohly pokračovat ve své funkci nezměněny.

3.4 Existence dvou asociací

V České republice existují dvě asociace, KANK v ČR, pod kterou jsou Římskokatolická a Řeckokatolická církev a ANK, která podle Dodatku č. 1 Dohody o DP sdružuje: Apoštolskou církev, Bratrskou jednotu baptistů, Církev bratrskou, Církev československou husitskou, Českobratrskou církev evangelickou, Evangelickou církev augsburského vyznání v České republice, Evangelickou církev metodistickou, Jednotu bratrskou, Pravoslavná církev v českých zemích, Starokatolická církev v ČR, Slezskou církev augsburského vyznání a Církev adventistů sedmého dne, pozorovatele ERC, která se dne 29. června 2011 zavázala dodržovat Dohodu o DP a Dodatek.⁷¹ Obě tyto asociace jsou plně funkční a spolupracují spolu v duchu ekumenismu, jak mají obě zakotveno ve svých stanovách.⁷²

církvi a náboženskou společností pro poskytování charitativních služeb (dále jen „účelové zařízení“). Evidencí podle tohoto zákona se právnické osoby podle písmen a) a b) stávají právnickými osobami podle tohoto zákona.

⁷¹ Dodatek č. 1 Dohody o DP

⁷² Stanovy ANK a KANK

Na úplném počátku jednání byla snaha založit jednu asociaci. Během jednání ERC s ČBK podala ERC návrh na založení jedné ekumenické asociace nemocničních kaplanů. ČBK po projednání návrhu a stanov v roce 2010 předmětné dokumenty připomínkovala a očekávala provedení příslušných změn. Na dalším jednání v roce 2011 shledala, že změny nebyly provedeny v dostatečném rozsahu a bylo konstatováno, že jedna ekumenická asociace nemocničních kaplanů nevznikne. Jedním z důvodů, proč jednání o vzniku jedné asociaci ztroskotala, bylo, že ČBK trvala na církevním zakotvení této služby, kdežto AKN preferovala jinou právní formu bez vazby na konkrétní církve.⁷³

Rozdíl obou asociací je v jejich právní subjektivitě, kdy ANK je občanské sdružení vniklé na platformě ERC a členství v ní je dobrovolné. Vstup a členství do ANS je plně v kompetenci jednotlivých kaplanů. Pověření a vysílání nemocničních kaplanů je upraveno v příloze č. 4 Dodatku č. 1 k Dohodě o duchovní péči a provádí v každé jednotlivé církvi její odpovědný orgán: Apoštolská církev (Rada církve), Bratrská jednota baptistů (výkonný výbor), Církve adventistů sedmého dne (předseda sdružení), Církve bratrská (rada Církve bratrské), Církve československá husitská Ústřední rada), Církve starokatolická (biskup), Českobratrská církev evangelická (synodní rada), Evangelická církev augsburského vyznání v České republice (superintendent), Evangelická církev metodistická (biskupem), Jednota bratrská (biskupové), Pravoslavná církev Českých zemích (arcibiskup, případně kancléř), Slezská církev evangelická augsburského vyznání (senior).⁷⁴ KANK v ČR je samostatná právnická osoba, založená jako účelové zařízení církve. Nemocniční kaplan, který získá pověření, se automaticky stává členem asociace.

⁷³ Němec (2015, s. 62)

⁷⁴ Dodatek č. 1 Dohody o DP

Důvody vzniku KANK v ČR stručně shrnul MUDr. Bc. Michal Hrnčiak na odborném workshopu NK (konal se dne 21. května 2014) v příspěvku *Katolická asociace nemocničních kaplanů v České republice*. Jsou to tyto čtyři důvody: „1. Jednalo se o rozhodnutí ČBK, 2: Samostatná katolická asociace je běžný standard v zahraničí, 3. Vznikla potřeba vytvořit profesní organizaci pro katolické NK s přímou vazbou na ČBK, 4. Vedla k tomu rozdílnost náboženské praxe.“⁷⁵

Vzájemná spolupráce je realizována také v rámci plnění Dodatku č. 1 při ověřování kvalifikačních předpokladů pro vysílání nemocničních kaplanů, který probíhá formou pohovoru (zkoušky) před komisí, kterou jmenuje příslušná autorita katolické církve (biskupský vikář pro pastorační nemocných) nebo členské schůze ERC. Do komise je vždy přizván zástupce druhé smluvní strany, který je v pozici pozorovatele, který může druhé smluvní straně vyslání toho konkrétního nemocničního kaplana nebo pastoračního asistenta doporučit či nikoli.⁷⁶

Obě asociace spolupracují s *Evropskou sítí nemocničních kaplanů* (European Network of Health Care Chaplaincy, ENHCC). Společné prohlášení ze Salzburku 2014 stanovilo priority dalšího rozvoje nemocničního kaplanství. Jedná se o 1. Poskytování kvalitní duchovní péče, 2. Nezbytnost výzkumu, 3. Výzva k aktivitě. Cílem prohlášení je:

- „*podnítit diskuzi a výměnu názorů ve společenství evropským nemocničních kaplanů.*
- *Pomoci vedení zdravotnických organizací, církví a náboženských společností, aby lépe porozuměli roli a vizi nemocničních kaplanů.*

⁷⁵ Důvody založení samostatné katolické asociace. In: *kaplan-nemocnice.cz*. [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupné z: <http://kaplan-nemocnice.cz/wp-content/uploads/2014/03/Katolick%C3%A1-asociace-nemocni%C4%8Dn%C3%ADch-kaplan%C5%AF-v-%C4%8CR.pdf>

⁷⁶ Dodatek č. 1 Dohody o DP

- *Informovat zdravotníky a pracovníky církví a náboženských společností o rozsahu nemocničního kaplanství a jeho trendech napříč Evropou.*⁷⁷

3.5 Shrnutí třetí kapitoly

Několikaleté úsilí farářů, kněží, lékařských pracovníků a věřících z různých církví, kteří se věnovali duchovní péči v nemocnicích, vyústilo v myšlenku založit organizaci, která by koordinovala práci duchovní služby a nemocničních kaplanů. Uzavření Dohody o duchovní péči ve zdravotnictví a následná jednání ERC s ČBK o Dodatku č. 1 této dohody, která probíhala v letech 2009–2011 vznik asociací urychlila a ačkoli vznik dvou asociací působil na počátku jisté pnutí mezi jednajícími stranami, čas ukázal, že obě asociace mají své místo v české společnosti a obě asociace plní cíle své činnosti v ekumenickém duchu.

Vzájemná spolupráce je realizována také v rámci plnění Dodatku č. 1 při ověřování kvalifikačních předpokladů pro vysílání nemocničních kaplanů, kdy jsou při zkoušce přítomni zástupci obou smluvních stran a strana v postavení pozorovatele může dát doporučení či nedoporučení k vyslání nemocničního kaplana.

⁷⁷ Prohlášení: Nemocniční kaplanství uprostřed proměn. In: *enhcc.eu*. [online]. [2015-06-01]. Dostupné z: http://enhcc.eu/2014_salzburg_statement_czech.pdf

4. Kurzy pro nemocniční kaplany

Podle Dodatku č. 1 Dohody o duchovní péči ve zdravotnických zařízeních části IV. (Přechodná ustanovení) odst. 2 je stanovena lhůta k vybudování vzdělávacího systému nemocničních kaplanů: „2. *Splnění všech kvalifikačních předpokladů stanovených výše v částech II. a III. bude vyžadováno v plném rozsahu po 7 (sedmi) letech od data účinnosti tohoto dodatku Dohody. Tato doba má sloužit především pro vybudování vzdělávacího systému umožňujícího splnit požadavky kladené Dohodou ve znění tohoto dodatku.*“⁷⁸ Výše zmiňovaná část II. Dodatku č. 1 obsahuje kvalifikační předpoklady nemocničního kaplana a podle bodu 4 je kvalifikačním předpokladem specializovaný kurz:

„4. *Specializovaný kurz nemocničního kaplanství nebo odpovídající vzdělání zahrnující:*

- a) *znalosti obecných zásad a základů organizace pastorační péče v katolické církvi a jednotlivých členských církvích ERC (včetně přesného názvosloví);*
- b) *základní znalosti o církvích a náboženských společnostech registrovaných v ČR, světových náboženstvích, nových náboženských hnutích a sektách působících v ČR;*
- c) *znalosti bioetiky, zejména lékařské a zdravotnické etiky;*
- d) *znalosti organizace práce ve zdravotnictví;*
- e) *znalosti právního minima v oblastech sociální péče a zdravotnictví;*
- f) *kurz komunikace, zejména v obtížných situacích;*
- g) *minimálně jednoměsíční praxi, nejlépe však tříměsíční.*“⁷⁹

⁷⁸ Dodatek č. 1 Dohody o DP

⁷⁹ Dodatek č. 1 Dohody o DP

Vzdělávací program, který by získal akreditaci Ministerstva zdravotnictví ČR, je dosud ve stadiu příprav, ale na teologických fakultách ve spolupráci se zdravotnickými zařízeními probíhají vzdělávací kurzy v rámci celoživotního vzdělávání.

4.1 Kurz na teologické fakultě JU v Českých Budějovicích

V akademickém roce 2011/2012 v letním semestru vypsal teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích vzdělávací kurz s názvem *Identita sloužícího křesťana* v rámci celoživotního vzdělání.⁸⁰ Odborným garantem tohoto kurzu byl Mgr. Michal Opatrný, Dr.theol., proděkan této fakulty pro vědu a výzkum.

Cílem kurzu bylo získat teologickou nadstavbu k teologickému vzdělání, předpokladem bylo absolvované teologické vzdělání (v min. bakalářském stupni, popř. jeho ekvivalent), které je potřebné pro výkon pastorační práce jako služby člověku v nouzi a jako podpora člověka v náročných situacích, obdobích a profesích.

Cílovou skupinou byli kaplani v armádě, vězeňství, duchovní spolupracující s Policií ČR a Hasičským záchranným sborem ČR (HZS ČR) v rámci posttraumatické intervenční péče, pastorační pracovníci určení k duchovní službě v sociálních službách a zájemci o tyto formy pastorační práce.

Forma kurzu byla monologická i dialogická. Metody výuky byly práce s textem, samostudium, samostatná písemná práce. Rozsah kurzu byl 30 hodin a způsob ukončení bylo kolokvium. Absolvent kurzu získal po absolvování osvědčení.

⁸⁰ Kurz také pro nemocniční kaplany. In: *nemocnikaplan.cz*. [online]. [cit. 2015-05-30] Dostupné z: <http://www.nemocnikaplan.cz/rubrika/8-Pro-zajemce-o-kaplanstvi/index.htm>

Dotazem na organizačního garanta kurzu Mgr. Helenu Machulovou jsem zjistila, že tento kurz proběhl pouze jednou, a to v letech 2011/2012, v dalších letech se z důvodů nezájmu neuskutečnil⁸¹. Účastnilo se ho 5 účastníků, vězeňští a armádní kaplani, zájemce o duchovní službu ve zdravotnických zařízeních nebyl ani jeden. Jako organizační garant nezjišťovala denominační příslušnost jednotlivých účastníků. Fakulta připravuje konání dalšího kurzu, ale zatím je ve stadiu příprav.

4.2 Kurz na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze

V roce 2008–2009 byl na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy zahájen pilotní projekt financovaný Evropským sociálním fondem, státním rozpočtem České republiky a rozpočten hlavního města Prahy.

Cílem tohoto projektu bylo vyškolit asi 20 osob v oborech teologie, psychologie nebo sociální práce, které by po skončení kurzu působily v nemocnicích, léčebnách dlouhodobě nemocných či jiných zdravotnických zařízeních jako nemocniční kaplani. Předpokladem absolvování tohoto kurzu bylo ukončené bakalářské nebo magisterské vzdělání. Celý kurz byl připraven s kolektivem pracovníků Evangelické teologické fakulty a 1. a 2. Lékařské fakulty Univerzity Karlovy.

Kurz byl rozdělen na část teoretickou a praktickou. Teoretická část byla realizována formou deseti dvoudenních setkání, na kterých byli účastníci školeni v oborech lékařské a zdravotnické etiky, pastorační péče, psychopatologie, spirituální péče, sociální péče ve zdravotnictví, paliativní péče a religionistiky. Praktický výcvik probíhal ve Fakultní nemocnici

⁸¹ Příloha č. 9

v Motole a Ústřední vojenské nemocnici v Praze Střešovicích⁸² v délce šesti dnů. Tyto nemocnice již měly díky MUDr. Evě Kalvínské praktickou zkušenost s duchovní službou nemocničního kaplana.⁸³ Pro zajištění teoretické části kurzu byla na studijním portále ETF umístěna výuková skripta a vzdělávací materiály z oblasti duchovní péče. Kurz byl účastníky hodnocen velmi pozitivně, neboť jim byl umožněn vstup do zdravotnických zařízení v pozici nikoli faráře, ale v pozici nemocničního kaplana. Jako nedostatek byla označena absence „praktického návodu“, „*jak získané poznatky zakomponovat do praxe a využít je.*“⁸⁴

⁸² Kout. (2013, s. 11)

⁸³ MUDr. Eva Kalvínská byla hlavním iniciátorem zřízení tzv. „Prostoru ticha“ ve Fakultní nemocnici v Motole. Prakticky se podílela na zavádění psychospirituální péče v nemocnici a její zásluhou byla zřízena v roce 2008 pracovní pozice nemocničního kaplana (Odrobiňák, 2010, s. 5)

⁸⁴ Stehlíková. (2009, s. 17).

V akademickém roce 2014–2015 byl v rámci celoživotního vzdělávání otevřen kvalifikační kurz speciální pastorační *Nemocniční kaplan*.⁸⁵ Kurz organizuje Evangelická fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Asociace nemocničních kaplanů a splňuje kvalifikační předpoklady Dodatku č. 1. Rozsah výuky je 212 hodin, z toho je 110 hodin prezenční výuky, organizované v dvoudenních blocích, a tři týdny blokové praxe. Odbornými garanty kurzu jsou doc. Jindřich Halama, Dr., vedoucí katedry teologické etiky a katedry pastorační a sociální práce a Ladislav Beneš, Dr. odborný asistent, katedra praktické teologie. Teoretická část zajišťuje rozšíření znalostí a dovedností v těchto výukových blocích: Duchovní péče v nemocnicích, Zdravotnictví a nemocnice a lidé v něm, Zdravotnictví v ČR, Pastorační rituály, Psychosociální odpověď na kolektivní násilí a terorismus, terénní průvodce, Lékařská a zdravotnická etika a Pastorační.

4.3 Kurz KANK

Od roku 2012 probíhají na Velehradě čtyřdenní formačně vzdělávací setkání nemocničních kaplanů.⁸⁶ Tato setkání se konají pod záštitou Rady pro zdravotnictví ČBK, Arcibiskupství olomouckého, ve spolupráci s Cyrilometodějskou teologickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci. Dosud poslední X. ročník proběhl ve dnech 29. září – 2. října 2014 ve Stojanově na Velehradě. Během tohoto setkání proběhla písemná i ústní zkouška pastoračních asistentů a nemocničních kaplanů. *„Zkouška proběhla před komisí, jmenovanou biskupským delegátem pro pastorační nemocných z příslušné diecéze a schválenou Mons. Janem Baxantem předsedou Rady pro zdravotnictví ČBK. Do zkušební komise byla jako pozorovatel za ERC přizvána*

⁸⁵ Pozvánka na kurz. In: *nemocnicnikaplan.cz* [online]. Dostupné z: <http://www.nemocnicnikaplan.cz/data/T/I/P/Kaplan-plakat-kvalifikacni-kur.pdf> [2015-05-03]

⁸⁶ Maňáková, (2013, s. 41)

ThDr. Miriam Prášilová PhD. „⁸⁷ Zkoušku úspěšně vykonalo 32 kaplanů a každý z nich byl doporučen biskupovi příslušné diecéze k vyslání jako nemocniční kaplan.

V akademickém roce 2014–2015 Cyrilometodějská teologická fakulta univerzity Palackého v Olomouci v rámci celoživotního vzdělávání otevřela nový kurz *Nemocniční kaplan*.⁸⁸ Vzdělávací program kurzu byl vytvořen ve spolupráci s lékařskou fakultou, Fakultní nemocnicí v Olomouci a Hospicem na Svatém Kopečku. Odborným garantem kurzu je Doc. Damián Němec, Dr. Teoretická část kurzu je složena z 26 povinných předmětů z oborů teologie a medicíny, praktická část je rozdělena do dvou bloků praktické výuky po padesáti hodinách. Kurz je zakončen písemnou i ústní zkouškou a představuje pilotní ověření obsahu kurzu, hodinové dotace a přístupů k pastorační péči.⁸⁹

4.4 Příprava nové právní úpravy

V budování pozice nemocničního kaplana jsou za posledními lety vidět velké úspěchy. V otázce legislativní však stále ještě některé body zůstávají nedořešeny. Původně plánovaná novela zákona č. 96/2004 Sb. o nelékařských zdravotnických povoláních byla odložena, resp. bude zřejmě nahrazena novou právní úpravou. V té by mělo být znění nového ustanovení, specifikující požadavky na nemocničního kaplana z odborné způsobilosti: „*Odbornou způsobilost k výkonu jiného odborného pracovníka má [...] x) nemocniční kaplan po absolvování magisterského studia v oblasti teologie a kvalifikačního kurzu nemocniční kaplanství v akreditovaném zařízení, které má doporučující*

⁸⁷ Výroční zpráva KANK, s. 6-7

⁸⁸ Kurz CVŽ Nemocniční kaplan na CMTF UPOL. In: *cmtf.upol.cz* [online]. [2015-05-03]. Dostupné z: http://www.cmtf.upol.cz/fileadmin/user_upload/CMTF-dokumenty/CMTF-CZV/NemKaplan/InfoKurzuNK.pdf

⁸⁹ Výroční zpráva KANK, s. 6

*stanovisko České biskupské konference nebo Ekumenické rady církví, a který prokáže celkově alespoň 3 roky působení v obecné pastorační péči.*⁹⁰

Na toto plánované nové ustanovení navazuje příprava novely vyhlášky MZ č. 55/2011 Sb. o činnostech zdravotních pracovníků a jiných odborných pracovníků. Postavení nemocničního kaplana je vyvozováno jen z obecných ustanovení, které jsem již popisovala v bodě 1.3. Novela by se měla týkat zvláště úvodního odstavce § 44, ve kterém by měla být zohledněna především samostatná činnost a působnost odborných pracovníků.⁹¹ Dále v duchu Dohody o DP a Dodatku mezi a ČBK a ERC bylo připraveno následující znění nového paragrafu: „§ x Absolvent akreditovaného kvalifikačního kurzu v oboru klinická pastorační péče po absolvování studijního magisterského programu v oblasti teologie (nemocniční kaplan)

- a) poskytuje klinickou pastorační péči (tj. péči o existenciální, duchovní a náboženské potřeby pacientů, jejich příbuzných a personálu, s respektem k autonomii, osobním hodnotám a klientem preferovanému kulturnímu rámci) v souladu s právními předpisy a standardy,
- b) poskytuje duchovní a psychickou podporu umírajícím a jejich příbuzným,
- c) prostřednictvím včasného zjištění, vyhodnocení a řešení existenciálních, duchovních a náboženských potíží se podílí na zlepšování kvality života pacientů,
- d) zajišťuje, aby klinická pastorační péče byla bez zbytečného prodlení dostupná každému, kdo ji potřebuje,
- e) poskytuje pacientovi informace v souladu se svou odbornou způsobilostí, případně dle pokynů lékaře,

⁹⁰ Němec. (2015, s. 70)

⁹¹ Němec. (2015, s. 71)

- f) *koordinuje poskytování klinické pastorační péče v rámci zdravotní péče, včetně zajišťování kontaktu na duchovní církvi a náboženských společnostech registrovaných v ČR, odborné přípravy a řízení práce dobrovolníků v klinické pastorační péči pro přímou práci s pacienty,*
- g) *orientačně hodnotí sociální situaci pacienta, identifikuje potřebnost spolupráce sociálního pracovníka a zprostředkuje pomoc v otázkách sociální a sociálně-právních,*
- h) *orientačně hodnotí psychický stav pacienta, identifikuje potřebnost spolupráce klinického psychologa a zprostředkuje pomoc v psychických problémech pacienta,*
- i) *poskytuje poradenství v oboru zdravotnické etiky a chrání před proselytismem,*
- j) *provádí školení zdravotních pracovníků v oboru klinická pastorační péče,*
- k) *podílí se na přípravě standardů a rozvoje oboru klinická pastorační péče,*
- l) *přednáší a publikuje v oboru klinická pastorační péče v rámci celoživotního vzdělávání,*
- m) *průběžně se vzdělává v oboru klinická pastorační péče a účastní se supervizí, které provádí nemocniční kaplan alespoň se sedmiletou praxí v oboru,*
- n) *práce nemocničního kaplana je součástí práce multidisciplinárního týmu.“⁹²*

Třetí oblast jednání mezi ČBK a Ministerstvem zdravotnictví ČR se týká vzdělávacího programu akreditovaného kvalifikačního kurzu pro nemocniční kaplany. Ten by měl být v souladu s ustanoveními vyhlášky Ministerstva zdravotnictví ČR č. 39/2005 Sb., která stanoví minimální

⁹² Němec. (2015, s. 72)

požadavky na studijní programy odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání. Odkaz na tuto vyhlášku v něm ale nebude, neboť se jedná o jiného odborného pracovníka v zdravotnictví a nikoli zdravotnického pracovníka. Návrhy, které připravila ČBK, a zaslala je na Ministerstvo zdravotnictví ČR v září 2012, obsahuje tyto zásady:

- *Pořadatelem vzdělávacího programu akreditovaného kvalifikačního kurzu Nemocniční kaplan je teologická fakulta, které byla udělena akreditace ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) k uskutečňování magisterského studijního programu Teologie, souhlasné stanovisko Ministerstva zdravotnictví k uskutečňování vzdělávacího programu akreditovaného kvalifikačního kurzu nemocniční kaplan a která má doporučující stanovisko České biskupské konference nebo Ekumenické rady církví.*
- *Teologická fakulta při vzdělávání spolupracuje s lékařskou fakultou, které byla udělena akreditace MŠMT k uskutečňování magisterského studia v oboru Všeobecné lékařství, příp. zdravotnickou (nebo zdravotně sociální), které byla udělena akreditace MŠM k uskutečňování magisterského studijního programu Ošetřovatelství nebo Specializace ve zdravotnictví.*
- *Nemocniční kaplan je v rámci legislativy zařazen jako jiný odborný pracovník ve zdravotnictví. Odborná způsobilost k výkonu povolání nemocničního kaplana se získává absolvováním akreditovaného vysokoškolského vzdělání v oboru teologie na magisterském stupni, prokázáním minimálně tří let praxe v obecné pastorační péči a absolvováním vzdělávacího programu akreditovaného kvalifikačního kurzu Nemocniční kaplan, který je prováděn vysokou školou podle zvláštního právního předpisu, a to dle § 60 zákona č. 111/1998 Sb., o*

vysokých školách, a také na základě doporučujícího stanoviska České biskupské konference nebo Ekumenické rady církví.

- *Vzdělávací program akreditovaného kvalifikačního kurzu nemocniční kaplan je v souladu s požadavky na vykonávání povolání nemocničního kaplana obsaženými v Části II. Kvalifikační požadavky nemocničního kaplana Dodatku č. 1 (s platností a účinností od 1. ledna 2012) k Dohodě o duchovní péči ve zdravotnictví mezi Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví v České republice uzavřené dne 20. listopadu 2006.*
- *Program kurzu je rozvržen na dva semestry, základní rozsah kurzu je tedy jeden rok. Vzdelávací program kvalifikačního kurzu zahrnuje nejméně 160 hodin teoretického vyučování a nejméně 100 hodin praktického vyučování. Vysoká škola organizuje průběh kurzu dle svých možností, většinou formou blokove výuky jednotlivých modulů o pátcích a sobotách.*
- *Akreditovaný kvalifikační kurz bude ukončen po absolvování všech stanovených modulů teoretické a praktické části.*
- *Po úspěšném složení kolokvia účastník obdrží osvědčení o absolvování akreditovaného kvalifikačního kurzu Nemocniční kaplan vystavené akreditovaným zařízením.⁹³*

Na legislativních změnách, které by přinesly právní stav srovnatelný se světovými standardy, postupně pracují zástupci ČBK i ERC společně s Ministerstvem zdravotnictví ČR. Návrhy ze strany ČBK byly podány a nezbývá než čekat na další vstřícné kroky ze strany ministerstva zdravotnictví.

⁹³ Němec. (2015, s. 73 – 74)

4.5 Shrnutí čtvrté kapitoly

Nedílnou součástí práce nemocničních kaplanů je jejich vzdělanostní vybavenost. Podle Dodatku č. 1 Dohody o DP jsou jasně definovány kvalifikační předpoklady nemocničních kaplanů. Léta 2012–2018 jsou přechodným obdobím, během kterého by měla být vyřešena otázka tvorby akreditovaného vzdělávacího kurzu pro nemocniční kaplany. Dosud proběhl kurz na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích a v rámci celoživotního vzdělávání probíhají kurzy na Evangelické teologické fakultě UK v Praze a na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Na Ministerstvu zdravotnictví ČR jsou podány návrhy na legislativní úpravy a ČBK i ERC jsou nakloněny a připraveny pro další jednání.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se snažila vytvořit přehled vývoje pozice nemocničního kaplana a vývoj duchovní péče v České republice. Nemocniční kaplan nemá v naší zemi dlouhou historii, ale na rozdíl od vojenských kaplanů či kaplanů ve věznicích není jeho postavení stále ještě legislativně zcela ošetřeno.

Ve své práci jsem se zaměřila na nejdůležitější zákony a vyhlášky, které se této tematiky dotýkají. Vyšla jsem z doby komunistického útlaku, kdy došlo k porušení základních práv a svobod prostřednictvím zákonů omezujících náboženskou svobodu. V tomto období byla činnost církví ochromena a pomocí různých restriktivních opatření se státní moc snažila, aby duchovní nemohli plnit své poslání. Organizovaná pomoc v oblasti pastorační péče a duchovní podpory v nemoci v této době nebyla možná.

Po změně společenského zřízení v roce 1989 začíná složitý proces, při kterém dochází ke změně, úpravě či vzniku nových ustanovení našeho rodícího se svobodného a demokratického právního systému. Tyto změny samozřejmě zasáhly i církve a náboženské společnosti, které po létech útlaku začínaly svobodně dýchat. Právo na svobodu náboženského vyznání bylo položeno novou Ústavou a Listinou základních práv a svobod, v roce 1991 přišel zákon o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností a v roce 2002 zákon č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženských vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech).

Změny pronikaly i do zákonů a vyhlášek týkajících se zdravotnictví. Faráři a kněží začínali z vlastní iniciativy docházet do zdravotnických zařízení a bylo potřeba pro tyto iniciativy najít oporu v zákoně. Duchovní podpora a péče má svou oporu v zákoně od roku 2011, ale není právně dořešeno

postavení nemocničního kaplana v pozici jiného odborného pracovníka ve zdravotnictví.

Velkou pomocí pro vyjasnění pozice nemocničního kaplana ve zdravotnických zařízeních bylo uzavření *Dohody o duchovní péči ve zdravotnictví mezi Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví v České republice* v roce 2006. Tato vycházela z mezinárodních úmluv a zohledňovala *Standardy pro poskytování nemocniční kaplanské služby v Evropě*. Došlo k vymezení pojmů *nemocniční kaplan* a *dobrovolník*, byl upraven způsob vysílání kaplanů a v přílohách byly definovány kvalifikační předpoklady nemocničních kaplanů a dobrovolníků a etický kodex. Praktické uplatňování Dohody o DP ukázalo, že některé body dohody jsou nevyhovující a po jednáních mezi ČBK a ERC byl v roce 2011 vypracován Dodatek č. 1. Mezitím také probíhala jednání mezi zástupci ČBK, ERC a Ministerstva zdravotnictví a ze strany ČBK byly předloženy konkrétní návrhy na úpravu zákonů týkajících se nemocničních kaplanů. Vývoj politické situace v České republice ovšem tento proces komplikuje, neboť při personálních změnách, které navazovaly na demisi vlády v roce 2013, se celý proces projednávání pozastavil.

Během jednání ohledně Dodatku č. 1 k Dohodě o DP byla řešena i otázka založení zaštitující organizace pro zastoupení nemocničních kaplanů. Byla založena *Asociace nemocničních kaplanů* a *Katolická asociace nemocničních kaplanů v České republice*. Vznik dvou asociací budil na počátku jisté rozpaky a pochybnosti, ale obě organizace se za dobu své existence projevují jako plně funkční, pracují dle svých stanov a spolupracují v duchu ekumenizmu. Obě asociace se aktivně podílejí na vzdělávání nemocničních kaplanů a v rámci splnění kvalifikačních předpokladů nemocničních kaplanů v přechodném období 2012–2018 řeší otázku neexistence akreditovaného vzdělávacího kurzu.

Vežmu-li obrazně rok 1997 jako začátek působení nemocničních kaplanů v naší republice (v tomto roce byla vyslána Mons. J. Škarvadou jako laik Marie Opatrná), ušla legislativa velký kus cesty. Nejdůležitější body tohoto složitého procesu jsem se snažila zachytit ve své práci. Právní stav v České republice platný podle současného práva (*de lege lata*) sice uvádí nemocničního kaplana v Katalogu prací, ale nspecifikuje jeho práci ve vyhlášce o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků. Proto jsem uvedla i navrhovaná znění paragrafů (*de lege ferenda*)⁹⁴, která by měla příslušnou vyhlášku změnit. Toto se mi jeví jako podstatný nedostatek v právním zakotvení nemocničních kaplanů. Pokud se podaří v dohledné době prosadit ty to změny, bude to důležitý krok pro sjednocení praxe nemocničních kaplanů ve zdravotnických zařízeních.

Další důležitý úkol spočívá na ČBK a ERC v oblasti vzdělávání. Během přechodného období v letech 2012-2018, by měly vytvořit kvalifikovaný vzdělávací program pro nemocniční kaplany, který by získal akreditaci Ministerstva školství a tělovýchovy.

Pokud se podaří tyto dva body úspěšně vyplnit, myslím si, že pozice nemocničního kaplana dostatečně ošetřena v rovině právní, tak jak tomu již v České republice u armádních kaplanů a kaplanů ve věznicích.

⁹⁴ Podle práva budoucího

Seznam literatury

Knižní zdroje

AMBROS, Pavel, Jozef JARAB, Alois KŘIŠŤAN, Marián MRÁZ, Aleš OPATRŇY a Pavel SÝKORA. *Úkoly pastorační činnosti církve a pastorální teologie v Českých zemích*. Vyd. 1. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 1997, 43 s. Studijní texty (Centrum Alletti). ISBN 80-86045-10-2.

BENEŠ, Ladislav (2000). Duchovenská péče ve zdravotnických zařízeních. In: *Duchovní péče ve zdravotnických zařízeních: teologické texty, zkušenosti, čísla. Sborník statí ze stejnojmenného semináře na Evangelické teologické fakultě*. Praha: Evangelická fakulta UK, s. 6 – 19.

HORÁKOVÁ, Gabriela (2000). Duchovenská služba v nemocnici. In: *Duchovní péče ve zdravotnických zařízeních: teologické texty, zkušenosti, čísla. Sborník statí ze stejnojmenného semináře na Evangelické teologické fakultě*. Praha: Evangelická fakulta UK, s. 20 – 61.

CHARTA PRACOVNÍKŮ VE ZDRAVOTNICTVÍ. Dokument Papežské rady pro pastorační práci mezi zdravotníky. Vyd. 1. Praha: Zvon, 1996, 109 s. ISBN 80-7113-168-7.

KOUT, Vít. *Spuštění kaplanské služby v Chebu*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Olga Šmídová.

MAŇÁKOVÁ, Marie. *Charakteristika a poslání klinické pastorační péče a její podoby v České republice a Rakousku*. Olomouc, 2013. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci Cyrilometodějská teologická fakulta. Vedoucí práce Michal Umlauf.

MARTÍNEK, Michael. *K čemu jsou křesťanské církve?* Vyd. 1. Brno: Cesta, 2012, 171 s. ISBN 978-80-7295-145-1.

MARTÍNEK, Michael a kol. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*. Vyd. 2. JABOK – Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická, 2010, 175 s. ISBN 978-80-904137-6-4.

MATĚJKOVÁ, Miroslava Tobia. *Duchovní služba nemocným ve Fakultní nemocnici Olomouc*. Brno, 2010. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Marta Hošťálková

PILNÁČKOVÁ, Božena. *Duchovní péče ve třech pražských nemocnicích*. Praha, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova Katolická teologická fakulta. Vedoucí práce Aleš Opatrný.

PLAČKOVÁ, Marie. *Duchovní péče v nemocnicích*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova Evangelická teologická fakulta. Vedoucí práce Ladislav Beneš.

STEHLÍKOVÁ, Lenka. *Postavení duchovních a podmínky pro jejich působení ve zdravotnických zařízeních*. Praha, 2009. Bakalářská práce. Univerzita Karlova Evangelická teologická fakulta. Vedoucí práce: Ladislav Beneš.

TRETERA, Jiří Rajmund. *Stát a církev v České republice*. Vyd. 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství s.r.o., 2002, 156 s. ISBN 80-7192-707-4.

Zákony, standardy, etické kodexy a další dokumenty

Akreditační standardy pro nemocnice: účinné od 1. 1. 2014. Vyd. 3. Praha: Spojená akreditační komise, o.p.s. a Tigis, spol. s r.o., 2013, 168 s. ISBN978-80-87323-04-05.

Data registrace církví a náboženských společností. In: *mkcr.cz* [online]. [cit. 2015-05-16]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolocnosti/registrace-a-evidence/data-registrace-cirkvi-a-nabozenskych-spolocnosti-a-svazu-cirkvi-a-nabozenskych-spolocnosti-11263/>

Kodex kanonického práva – Codex Iuris Canonici – L.P. 1983. In: *pmr.op.cz* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupné z: http://pmr.op.cz/upload/varia/KODEX_KANONICKEHO_PRAVA_1983.pdf

Nářízení o působnosti a organizaci Státního úřadu pro věci církevní. In: *Sbírka zákonů*. 1949, 228/1949, [online].[cit. 2015-04-30]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=228/1949&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě. In: *mpsv.cz* [online]. [cit. 2015-05-20]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=222/2010&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Pravidla pro výkon dobrovolnické činnosti. In: *mzcr.cz* [online]. [cit. 2015-05-24]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/pravidla-pro-vykon-bezpecne-dobrovolnicke-cinnosti-_9319_3136_3.html

Stanovy Asociace nemocničních kaplanů. In: *nemocnicnikaplan.cz* [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.nemocnicnikaplan.cz/rubrika/3-Stanovy/index.htm>

Stanovy Katolické asociace nemocničních kaplanů v České republice In: *kaplan-nemocnice.cz* [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://kaplan-nemocnice.cz/wp-content/uploads/2014/03/Stanovy.pdf>

Standardy pro poskytování nemocniční kaplanské služby v Evropě. In: *enhcc.eu*. [online]. [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: http://enhcc.eu/turku_standards_czech.pdf

Ústavní zákon, který se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní republiky. In: *Sbírka zákonů*. 1991, 23/1991, [online]. [cit. 2015-04-30] Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=23/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků. In: *Sbírka zákonů*. 2011, 55/2011.[online]. [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=55/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření KANK v ČR za rok 2014. In: *kaplan-nemocnice.cz* [online]. [cit. 2015-05-02] Dostupné z: <http://kaplan-nemocnice.cz/wp-content/uploads/2014/03/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-KANK-v-%C4%8CR-r.-2014.pdf>

Zakládající schůze České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně z 14. 2. 2009. In: *cskpp.wz.cz* [online]. [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: http://www.cskpp.wz.cz/materialy/Zapis_ze_cskpp_140209.pdf

Zakládací listina In: *kaplan-nemocnice.cz* [online]. [2015-05-01]. Dostupné z: <http://kaplan-nemocnice.cz/wp-content/uploads/2014/03/Zakl%C3%A1dac%C3%AD-listina.pdf>

Zákon, kterým se zřizuje Státní úřad pro věci církevní. In: *Sbírka zákonů*. 1949, 217/1949, [online]. [cit. 2015-04-30] Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=217/1949&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem. In: *Sbírka zákonů*. 1949, 218/1949, [online]. [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=217/1949&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností In: *Sbírka zákonů*. 1991, 308/1991, [online]. [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=308/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů: Zákon o církvích a náboženských společnostech. In *Sbírka zákonů*. 2002, 3/2002. [online]. [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=3/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). In *Sbírka zákonů*. 2011, 372/2011. [online]. [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=372/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících

s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). In *Sbírka zákonů*. 2004, 96/2004. [online]. [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=96/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Ostatní zdroje

Dodatek č. 1 k dohodě o duchovní péči ve zdravotnictví mezi CČBK a ERC v ČR. In: *kaplan-nemocnice.cz* [online]. [2015-06-01]. Dostupné z: <http://kaplan-nemocnice.cz/wp-content/uploads/2014/03/Dodatek-č.-1-k-Dohodě-o-duchovní-péči-ve-zdravotnictví-mezi-Českou-biskupskou-konferencí-a-Ekumenickou-radou-církví-v-České-republice-ke-stažení.pdf>

Dohoda o DP ve zdravotnictví mezi ČBK a ERC v ČR. In: *ekumenickarada.cz* [online]. [2015-06-01]. Dostupné z: <http://www.ekumenickarada.cz/wpimages/other/dohoda1.pdf>

Dohoda o duchovní službě. In: *vdpcr.eu*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/dohoda-o-duch.-sluzb-.html>

Duchovní služba v AČR, Informační servis In: *mocr.army.cz* [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/duchovni-sluzba-v-acr-64633/>

Důvody založení samostatné katolické asociace. In: *kaplan-nemocnice.cz*. [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupné z: <http://kaplan-nemocnice.cz/wp-content/uploads/2014/03/Katolick%C3%A1-asociace-nemocni%C4%8Dn%C3%ADch-kaplan%C5%AF-v-%C4%8CR.pdf>

Etický kodex nemocničního kaplana a dobrovolníka – poskytovatele spirituální péče vyslaného církví. In: *ekumenickarada.cz* [online]. [2015-06-01]. Dostupné z: <http://www.ekumenickarada.cz/wpimages/other/dohoda4.pdf>

Kurz CŽV Nemocniční kaplan na CMTF UPOL. In: *cmtf-upol.cz* [online]. Dostupné z: http://www.cmtf.upol.cz/fileadmin/user_upload/CMTF-dokumenty/CMTF-CZV/NemKaplan/InfoKurzuNK.pdf [2015-05-03]

Kurz také pro nemocniční kaplany. In: *nemocnicnikaplan.cz*. [online]. [cit. 2015-05-30] Dostupné z: <http://www.nemocnicnikaplan.cz/rubrika/8-Prozajemce-o-kaplanstvi/index.htm>

Kvalifikační předpoklady nemocničního kaplana. In: *ekumenickarada.cz* [online]. [2015-06-01]. Dostupné z: <http://www.ekumenickarada.cz/wpimages/other/dohoda2.pdf>

Kvalifikační předpoklady dobrovolníka. In: *ekumenickarada.cz* [online]. [2015-06-01]. Dostupné z: <http://www.ekumenickarada.cz/wpimages/other/dohoda3.pdf>

Koncepce nemocniční duchovenské služby ČCE. In: *e-cirkev.cz*. [online] [cit. 2015-05-20]. Dostupné z: <http://www.e-cirkev.cz/data/att/Koncepce%20nemocni%C4%8Dn%C3%AD%20duchovensk%C3%A9%20slu%C5%BEby%20%C4%8CCE.pdf>

NĚMEC, Damián. Právní zakotvení pastorační péče v necírkevních zdravotnických zařízeních v České republice. In: *Revue církevního práva* [online]. 2015, roč. XXI., č. 1. ISSN 2336-5609. Dostupné z: http://sppp.prf.cuni.cz/42-56/60_revue_cela.pdf [cit. 2015-06-02]

ODROBIŇÁK, Jaromír. Spirituální péče v českých nemocnicích. *Universum*. 2010, č. 3, s. 5.

Prohlášení: Nemocniční kaplanství uprostřed proměn. In: *enhcc.eu*. [online]. [2015-06-01]. Dostupné z: http://enhcc.eu/2014_salzburg_statement_czech.pdf

Přehled ženských klášterů. In: *totalita.cz* [online]. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/rady_z.php

Spojená akreditační komise. In: *sakcr.cz* [online]. [cit. 2015-05-25]. Dostupné z: <http://www.sakcr.cz/cz-top/o-nas/>

TRETERA, Jiří Rajmund. Zvláštní práva registrovaných církví a náboženských společností, obecný pohled. In: *law.muni.cz* [online]. 2013. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/dokumenty/25883/1>

Pozvánka na kurz. In: *nemocnicnikaplan.cz*. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.nemocnicnikaplan.cz/data/T/I/P/Kaplan-plakat-kvalifikacni-kur.pdf> [cit. 2015-05-03]

Tisková zpráva: Ministerstvo zdravotnictví podpoří nemocniční kaplany. In: *mzcr.cz* [online]. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z:

http://www.mzcr.cz/dokumenty/ministerstvo-zdravotnictvi-podpori-nemocnicni-kaplany_5683_2160_1.html

Tisková zpráva: Ministr zdravotnictví Leoš Heger bude jednat ve Vatikánu. In: *mzcr.cz*. 2012. [online]. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/dokumenty/ministr-zdravotnictvi-leos-heger-bude-jednat-ve-vatikanu_6195_2501_1.html

Tisková zpráva: Papež dostal od ministra Hegera noty. In: *mzcr.cz*. 2012. [online]. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/dokumenty/papez-dostal-od-ministra-hegera-notyve-vatikanu-bude-znit-ceska-hudba-_6205_2501_1.html

Vězeňští kaplani. In: *vdpcr.eu*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/v-ze-sti-kaplani.html>

Základní informace o Duchovní službě Armády České republiky. In: *kaplani.army.cz*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.kaplani.army.cz/index.php?id=6>

Zápis ze schůze. In: *cskpp.wz.cz*. 2009. [online]. [cit. 2015-05-25]. Dostupné in: http://www.cskpp.wz.cz/materialy/Zapis_ze_cskpp_140209.pdf

Zpráva předsedy ANK. In: *nemocnicnikaplan.cz* [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.nemocnicnikaplan.cz/data/b/r/I/Zprava-predsedy-web.pdf>

Kurz také pro nemocniční kaplany. In: *nemocnicnikaplan.cz*. [online]. [cit. 2015-05-30] Dostupné z: <http://www.nemocnicnikaplan.cz/rubrika/8-Prozajemce-o-kaplanstvi/index.htm>

Přílohy

Seznam příloh:

- Příloha č. 1: Standardy pro poskytování nemocniční kaplanské služby v Evropě
- Příloha č. 2: Prohlášení: Nemocniční kaplanství uprostřed proměn
- Příloha č. 3: Dohoda o DP ve zdravotnictví mezi ČBK a ERC v ČR
- Příloha č. 4: Dodatek č. 1 k dohodě o DP
- Příloha č. 5: Stanovy občanského sdružení ANK
- Příloha č. 6: Stanovy KANK
- Příloha č. 7: Zakládací listina Katolické asociace NK v ČR
- Příloha č. 8: Kurz CŽV na Teologické fakultě JČU
- Příloha č. 9: Odpovědi odborného garanta kurzu CŽV na TF JČU
- Příloha č. 10: Pozvánka na kurz CŽV Nemocniční kaplan na ETF UK
- Příloha č. 11: Kurz CŽV Nemocniční kaplan na CMTF UPOL

Příloha č. 1: Standardy pro poskytování nemocniční kaplanské služby v Evropě⁹⁵

Evropská síť nemocničních kaplanů

7. konzultace, Turku, Finsko, 12. - 16. června 2002

STANDARDY PRO POSKYTOVÁNÍ NEMOCNIČNÍ KAPLANSKÉ SLUŽBY V EVROPĚ

Úvod

Standardy pro poskytování nemocniční kaplanské služby v Evropě jsou společným prohlášením, které popisuje péči poskytovanou církvemi a náboženskými společnostmi v oblasti zdravotní péče v Evropě. Text je míněn jako orientační bod a průvodce pro všechna náboženství a denominace při formování duchovní péče poskytované v oblasti zdravotní péče. Označení osoby, která poskytuje duchovní péči, se liší v různých náboženstvích, denominacích, tradicích, národech. V tomto dokumentu jsou termíny **kaplan** a **pastorační** chápány jako všeobecně přijímané, nicméně nejsou restriktivní.

Tento dokument je výsledkem 7. konference Evropské sítě nemocničních kaplanů, která proběhla ve finském Turku ve dnech 12. – 16. června 2002 za účasti 40 reprezentantů církví a organizací z 21 evropských zemí. Dokument čerpá ze zkušenosti různých zastoupených tradic a spojuje dohromady standardy pro poskytování nemocniční kaplanské služby z Evropy i odjinud.

1. KAPLANSKÁ SLUŽBA VE ZDRAVOTNICTVÍ

Kaplaní poskytují pastorační službu v různých zdravotnických zařízeních nemocným i těm, kdo se o ně starají: poskytují pomoc v oblastech existenciálních, spirituálních a náboženských potřeb a čerpají při tom z osobních, náboženských, kulturních a společenských zdrojů.

2. ORGANIZACE A ROZVOJ KAPLANSKÉ SLUŽBY

1. V jednotlivých evropských zemích je kaplanská služba organizována různými způsoby. Je to dáno:
 - a) řízením uvnitř církví a náboženských společností
 - b) zdravotnickými institucemi
 - c) státními zdravotnickými směrnicemi a politikou
 - d) kaplanskými asociacemi
2. Kaplanskou službu vykonávají duchovní i laici, kteří prošli odborným výcvikem v oblasti pastorační péče, mají zplnomocnění od své náboženské komunity a jsou uznáni zdravotnickým systémem.
3. Kaplanská služba je součástí práce multidisciplinárního týmu.

⁹⁵ Standardy pro poskytování nemocniční kaplanské služby v Evropě. In: enhcc.eu. [online]. Dostupné z: http://enhcc.eu/turku_standards_czech.pdf [cit. 2015-05-25]

3. OKRUHY ČINNOSTI NEMOCNIČNÍCH KAPLANŮ

Kaplani jsou k dispozici pacientům, příbuzným, dalším blízkým osobám, návštěvám a také personálu proto, aby:

1. dosvědčovali a chránili nesmírnou hodnotu a důstojnost každé osoby;
2. byli připomínkou existenciálního a spirituálního rozměru utrpení, nemoci a smrti;
3. připomínali uzdravující, pomáhající, usměrňující a usmiřující sílu náboženské víry;
4. se snažili dbát na to, aby bylo vyhověno spirituálním potřebám lidí různých náboženství a kulturních okruhů při zachování respektu k jejich osobnímu přesvědčení;
5. se snažili chránit pacienty před nevhodným a nežádoucím duchovním obtěžováním nebo proselytismem;
6. poskytovali podpůrnou spirituální péči empatickým nasloucháním a dávali najevo porozumění těm, kteří prožívají úzkost;
7. konali bohoslužby, obřady a udělovali svátosti, každý podle své náboženské tradice;
8. sloužili jako členové multidisciplinárního zdravotnického týmu;
9. poskytovali a účastnili se výukových programů pro zdravotnické profesionály a účastnili se jich;
10. působili jako prostředníci a smírčí osoby a aby poskytovali obhajobu těm, kteří potřebují zastání ve zdravotnickém systému;
11. podporovali výzkumné programy týkající se spirituální péče a účastnili se jich;
12. posuzovali a vyhodnocovali účinnost poskytované spirituální péče
13. pomáhali společnosti uvědomovat si potřeby a požadavky lidí, kterým slouží, potřeby a požadavky těch, kteří o ně pečují, i potřeby a požadavky zdravotnických systémů.

4. TEOLOGICKÉ, PASTORAČNÍ A ETICKÉ OTÁZKY

Kaplanská služba je zdrojem teologických, pastoračních a etických otázek, které by měly být zahrnuty v programech a diskusích týkajících se:

- a) teologických a pastoračních problémů
- b) spirituálních/existenciálních potřeb a hodnot
- c) etických (včetně biomedicínských) problémů
- d) zdokonalení pastorační péče ve zdravotnictví.

5. VZDĚLÁVÁNÍ, FORMACE A SUPERVIZE

Ti, kteří pracují v nemocniční kaplanské službě, procházejí po celou dobu své služby profesionálním výcvikem na úrovni, která odpovídá jejich ustanovení. Tento proces zahrnuje:

- a) teologické a pastorační vzdělávání a reflexi
- b) informovanost o zdravotní péči
- c) praktickou/klinickou supervizi
- d) duchovní vedení

Překlad MUDr. Mgr. Marie Opatrná, Ph.D.

Poznámka překladatele:

Slovní spojení **health care chaplaincy** překládám v tomto dokumentu **nemocniční kaplanská služba**.

Jako jiná vhodná česká varianta se mi jeví slovní spojení **klinická pastorační péče**, kterou běžně používám v česky psaných textech.

Pro překlad slovního spojení **faith groups** jsem volila v češtině užívané spojení **církev a náboženské společnosti**.

Příloha č. 2: Prohlášení: Nemocniční kaplanství uprostřed proměn⁹⁶

European Network of Health Care Chaplaincy, ENHCC
Evropská síť nemocničního kaplanství

Prohlášení: Nemocniční kaplanství uprostřed proměn

Úvod

Úmyslem tohoto prohlášení je:

- Podnítit diskuzi a výměnu názorů ve společenství evropských nemocničních kaplanů.
- Pomoci vedení zdravotnických organizací, církví a náboženských společností, aby lépe porozuměli roli a vizi nemocničních kaplanů.
- Informovat zdravotníky a pracovníky církví a náboženských společností o rozsahu nemocničního kaplanství a jeho trendech napříč Evropou.

Zasazení do kontextu

Vzhledem k tomu, že se zdravotnictví v celosvětovém měřítku rychle mění, pracují nemocniční kaplaní v prostředí plném změn. Ty jsou pro kaplany příležitostí, aby aktivně a inovativně přispívali k humanizaci zdravotnických systémů tím, že budou všem poskytovat nejlepší možnou duchovní péči.

Kvalitní duchovní péče

Tváří v tvář takovým změnám musí být nemocniční kaplaní pevně zakotveni ve své víře, přesvědčení a hodnotách a z těchto zdrojů musí vycházet ve své praxi. Svě odborné znalosti a dovednosti musí neustále udržovat na aktuální úrovni. Musí také teologicky a duchovně reflektovat svou činnost, stejně jako její kulturní a sociální kontext. Takovéto trvale se prohlubující povědomí umožňuje kaplanům pracovat s lidmi hlásícími se k nejrůznějším světovým názorům a vírám, a přitom si zachovat vlastní integritu.

Nemocniční kaplaní jsou specialisté na poskytování spirituální (duchovní)¹ péče, přičemž se důsledně drží holistického pohledu na člověka v jeho vztazích, ať už jde o pacienty, jejich blízké nebo zdravotníky. Kaplaní spolupracují s ostatními zúčastněnými ve zdravotnictví tak, aby vytvářeli etická a smysluplná uzdravující společenství, která staví na základních hodnotách vlastních všem církvím a náboženským společenstvem, jako je láska, soucit a spravedlnost.

Nezbytnost výzkumu

I když není jednoduché vyhodnocovat duchovní péči, je důležité provádět výzkum pro zvýšení kvality této péče. Proto společenství kaplanů Evropské sítě nemocničního kaplanství aktivně podporuje výzkum jako nedílnou součást své kaplanské činnosti. Tento výzkum se musí spíše zaměřit na „výstupy“ než na „procesy“. Všichni kaplaní musí průběžně rozvíjet svou praxi na základě aktuálního výzkumu.

Výzkum je nepostradatelnou součástí současné zdravotní péče. Také péče poskytovaná kaplany musí být erudovaná, a to na základě výzkumu založeného na praxi. Kaplaní jsou dobře vybaveni provádět narativní výzkum, protože naslouchání a interpretování příběhů pacientů je jádrem jejich práce. Při výzkumu mohou používat a rozvíjet strategickou spolupráci s ostatními zdravotnickými disciplínami. Sdílení výsledků výzkumu také pomůže, aby poskytovatelé zdravotnické péče a církve a náboženské společnosti byli informováni o roli a významu kaplanství, což zase podpoří kaplanství.

Výzva k aktivitě

Za účelem poskytování kvalitní duchovní péče („Best Spiritual Care“) vyzýváme:

- Všechny **kaplany**, aby sledovali současný výzkum a v souladu s ním rozvíjeli svou praxi. Některé kaplany pak, aby vedli výzkumné programy, aby bylo zajištěno, že vysoce kvalitní výzkum bude orientován na nemocniční kaplanství.
- **Poskytovatele** zdravotnické péče, aby po svých kaplanech požadovali, aby svou praxi rozvíjeli ve světle současného výzkumu, a aby podporovali ty kaplany, kteří výzkum provádějí.

¹ Pojem „spiritual“ lze z angličtiny překládat dvěma výrazy: spirituální nebo duchovní

⁹⁶ Prohlášení: Nemocniční kaplanství uprostřed proměn. In: enhcc.eu. [online], Dostupné z: http://enhcc.eu/2014_salzburg_statement_czech.pdf [2015-06-01]

- **Církev a náboženské společnosti**, aby podporovaly ty modely nemocničního kaplanství, které jsou založené na výzkumu.

Překlad

Dr. Marie Opatrná, Dr. Dominik Opatrný (Katolická asociace nemocničních kaplanů), Mgr. Pavel Pokorný (Asociace nemocničních kaplanů)

Editor: Dr. Míriam Prášilová. Překlad vznikl na základě spolupráce obou asociací nemocničních kaplanů v České republice.

Příloha č. 3: Dohoda o DP ve zdravotnictví mezi ČBK a ERC v ČR⁹⁷

Dohoda o duchovní péči ve zdravotnictví mezi Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví v České republice

Česká biskupská konference,

zastoupená jejím předsedou Mons. Janem Graubnerem a

Ekumenická rada církví v ČR,

zastoupená jejím předsedou ThDr. Pavlem Černým, ThD.,

vědomy si společného poslání sloužit potřebným, uzavírají dohodu o vysílání nemocničních kaplanů a dobrovolníků do zdravotnických zařízení s cílem prospět trpícím v těžkých situacích bez ohledu na jejich vyznání.

Vysílání kaplanů a dobrovolníků se děje tam, kde došlo ke vzájemné dohodě mezi zdravotnickým zařízením a zástupcem ČBK nebo ERC. Zdravotnické zařízení a vysílající církev potom uzavírají vlastní dohodu, upravující činnost vyslaného spirituálního pracovníka v konkrétním zařízení.

Nemocničním kaplanem se v této dohodě rozumí osoba (muž nebo žena), která poskytuje duchovní péči pacientům, personálu a návštěvníkům, řídí práci dobrovolníků v oblasti duchovní péče a zajišťuje kontakt s duchovními ostatních církví podle přání pacienta.

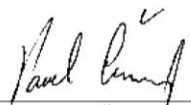
Dobrovolníkem, vyslaným ČBK a ERC ve smyslu této dohody se rozumí osoba (muž nebo žena), která se ve svém volném čase podílí na spirituální péči o nemocné pod vedením nemocničního kaplana.

Osoby, vyslané podle této dohody církvemi, musí splňovat kvalifikační předpoklady uvedené v této dohodě, a dodržovat etický kodex, který je součástí této dohody.

Způsob vyslání a dobu jeho platnosti si jednotlivé církve upraví podle svých řádů. Vyslání se zúčastní zástupci ČBK a ERC na místní úrovni. Vyslání pracovníci jsou vázáni touto dohodou a řády své církve.

Vyslaného pracovníka odvolává vysílající církev, v případě hrubého porušení této dohody tak učiní neprodleně.

Pastorační péče o nemocné, uskutečňována jednotlivými církvemi, případě jimi zřizovanými subjekty, zůstává nedotčena.

ThDr. Pavel Černý, ThD.
za ERC v ČR

Mons. Jan Graubner
za ČBK

V Praze, 20. listopadu 2006

Přílohy:

1. Kvalifikační předpoklady nemocničního kaplana
 2. Kvalifikační předpoklady dobrovolníka
 3. Etický kodex
- Tyto přílohy jsou nedílnou součástí dohody.

⁹⁷ Dohoda o DP ve zdravotnictví mezi ČBK a ERC v ČR. In: ekumenickarada.cz [online].
Dostupné na: <http://www.ekumenickarada.cz/wpimages/other/dohoda1.pdf>

1. Kvalifikační předpoklady nemocničního kaplana:

- dokončené obecně uznávané teologické vzdělání na magisterském stupni;
- speciální kapitoly z religionistiky: náboženství a náboženská hnutí (sekty);
- kurz pastorační péče;
- podrobné znalosti o duchovní péči v jednotlivých církvích v ČR (včetně přesného názvosloví);
- znalost organizace zdravotnictví a nemocnice;
- ovládnutí „právního minima“ v oblastech sociální péče a zdravotnictví;
- absolvování kurzu krizové intervence;
- absolvování kurzu komunikace, zejména v obtížných situacích;
- praxe předchozí i praxe v průběhu přípravy;
- obecné zásady spirituální péče;
- schopnost komunikovat v některém ze světových jazyků;
- základní orientace ve zdravotnických oborech;
- základní znalosti z lékařské a zdravotnické etiky;
- pověření vlastní církví.

2. Kvalifikační předpoklady dobrovolníka

- teologické minimum (je v kompetenci jednotlivých církví - např. dle ŘKC zahrnuje: komentovaný výklad Kréda, Desatera, svátostí, zásad duchovního života);
- speciální kapitoly z religionistiky: náboženství a náboženská hnutí (sekty);
- kurz pastorační péče;
- podrobné znalosti o duchovní péči v jednotlivých církvích v ČR (včetně přesného názvosloví);
- znalost organizace zdravotnictví a nemocnice;
- ovládání „právního minima“ v oblastech sociální péče a zdravotnictví;
- absolvování kurzu krizové intervence;
- absolvování kurzu komunikace, zejména v obtížných situacích;
- základní znalosti z lékařské a zdravotnické etiky;
- praxe předchozí i praxe v průběhu přípravy;
- obecné zásady spirituální péče;
- pověření vlastní církví.

Příloha č. 4: Dodatek č. 1 k dohodě o DP⁹⁸

**Dodatek č. 1
k Dohodě o duchovní péči ve zdravotnictví mezi Českou biskupskou konferencí
a Ekumenickou radou církví v České republice
uzavřené dne 20. 11. 2006**

**Česká biskupská konference,
zastoupená jejím předsedou Mons. Dominikem Dukou,
reprezentující církev římskokatolickou a církev řeckokatolickou
(dále jen „katolická církev“),**

a

**Ekumenická rada církví v ČR,
zastoupená jejím předsedou Mgr. Joelem Rumlem,
reprezentující své členy dle výčtu uvedeného v Části V. (příčemž dodatek užívá výrazu
„členské církve“), (dále jen „ERC“),**

připojují k **Dohodě o duchovní péči ve zdravotnictví mezi Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví v České republice** uzavřené dne 20. 11. 2006 (dále jen „Dohoda“) **dodatek č. 1** (dále jen „Dodatek“), který upřesňuje a upravuje ujednání obsažená v Dohodě i v jejích přílohách č. 1 a 2. Z důvodu návaznosti na Dohodu užívá Dodatek termínu „duchovní péče“, přičemž považuje za rovnocenný též běžně užívaný termín „pastorační péče“.

Část I.

Zvláštní předpis k vysílání nemocničních kaplanů a dobrovolníků v oblasti duchovní péče

1. Vyslání nemocničních kaplanů a dobrovolníků v oblasti duchovní péče se děje tam, kde došlo k vzájemné dohodě mezi zdravotnickým zařízením a církví, působící v místě, kde se příslušné zdravotnické zařízení nachází. Vysílající církev přitom může vůči zdravotnickému zařízení zastupovat více církví, mezi nimiž o tom dojde k dohodě. Pro vyslání nemocničního kaplana uzavírají vysílající církev a zdravotnické zařízení písemnou smlouvu, upravující činnost vyslaného kaplana v konkrétním zdravotnickém zařízení.
2. Podle Dohody se pod názvem nemocniční kaplan rozumí osoba, která poskytuje duchovní péči ve zdravotnickém zařízení na základě pověření daného svou církví a smlouvy s nemocnicí jako člen multidisciplinárního zdravotnického týmu.
3. Vyslání nemocničního kaplana se děje předáním jmenovacího dekretu.
4. Za katolickou církev vysílá nemocničního kaplana diecézní biskup či exarcha (resp. osoba dočasně řídící diecézi či exarchát v době uprázdnění biskupského stolce či zabránění výkonu úřadu biskupa), nebo jimi pověřená osoba.
5. Za členské církve ERC vysílá nemocničního kaplana příslušná autorita jednotlivé církve určená jejími vnitřními předpisy, přičemž se vždy jedná buď o představitele její vyšší správní jednotky, nebo o představitele celé církve v ČR (nikoli tedy o představitele na lokální úrovni). Informace o příslušné vysílající autoritě členských církví ERC je přílohou č. 4 Dohody.
6. Vyslání nemocničních kaplanů probíhá zpravidla při společné ekumenické bohoslužbě, na kterou jsou pozváni zástupci církve římskokatolické, církve řeckokatolické a členských církví ERC působících v daném místě.

⁹⁸ Dodatek č. 1 k dohodě o duchovní péči ve zdravotnictví mezi CČBK a ERC v ČR. In: kaplan-nemocnice.cz [online]. Dostupné z: <http://kaplan-nemocnice.cz/wp-content/uploads/2014/03/Dodatek-č.-1-k-Dohodě-o-duchovní-péči-ve-zdravotnictví-mezi-Českou-biskupskou-konferencí-a-Ekumenickou-radou-církví-v-České-republice-ke-stažení.pdf> [2015-06-01]

7. Podle Dohody se pod názvem dobrovolník v oblasti duchovní péče rozumí osoba, která se ve svém volném čase pod vedením nemocničního kaplana podílí na duchovní péči ve zdravotnickém zařízení na základě pověření daného svou církví.
8. Vyslání dobrovolníků v oblasti duchovní péče probíhá obdobně podle ustanovení odst. 2 až 5 s tím rozdílem, že se při této příležitosti zpravidla nekoná ekumenická bohoslužba.
9. Vyslání nemocničních kaplanů, skončení a změny jejich vyslání členské církve oznamují bez zbytečného prodlení příslušným koordinujícím složkám ČBK a ERC¹. Vyslání nemocničních kaplanů a dobrovolníků v oblasti duchovní péče, skončení a změny jejich vyslání je žádoucí ze strany vysílající autority sdělit také zástupcům církve římskokatolické, církve řeckokatolické a členských církví ERC, působících v daném místě.

Část II.

Kvalifikační předpoklady nemocničního kaplana

1. Pověření vlastní církví.
2. Ukončené vysokoškolské vzdělání v oblasti teologie na magisterském stupni.
3. Minimálně tři roky působení v obecné pastorační péči.
4. Specializovaný kurz nemocničního kaplanství nebo odpovídající vzdělání zahrnující:
 - a) znalosti obecných zásad a základů organizace pastorační péče v katolické církvi a v jednotlivých členských církvích ERC (včetně přesného názvosloví);
 - b) základní znalosti o církvích a náboženských společnostech registrovaných v ČR, světových náboženstvích, nových náboženských hnutích a sektách působících v ČR;
 - c) znalosti bioetiky, zejména lékařské a zdravotnické etiky;
 - d) znalosti organizace zdravotnictví a nemocnice;
 - e) znalosti právního minima v oblastech sociální péče a zdravotnictví;
 - f) kurs komunikace, zejména v obtížných situacích;
 - g) minimálně jednoměsíční praxi, nejlépe však tříměsíční.

Část III.

Kvalifikační předpoklady dobrovolníka

1. Pověření vlastní církví a ověření způsobilosti nemocničním kaplanem.
2. Teologické minimum (je v kompetenci jednotlivých církví) a znalost obecných zásad a základů organizace pastorační péče v katolické církvi a v jednotlivých členských církvích ERC.
3. Základní znalosti o církvích a náboženských společnostech registrovaných v ČR, světových náboženstvích, nových náboženských hnutích a sektách působících v ČR.
4. Základní znalost organizace zdravotnictví a nemocnice.
5. Schopnost komunikace, zejména v obtížných situacích.
6. Základní znalosti z bioetiky, lékařské a zdravotnické etiky.

¹ V době podpisu tohoto Dodatku je koordinující složkou ze strany ČBK její Rada pro zdravotnictví a ze strany ERC její Komise pro duchovní péči ve zdravotnických zařízeních.

Část IV.
Přechodná ustanovení

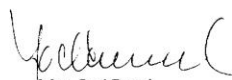
1. Smluvní strany se zavazují do dvou let od data účinnosti tohoto dodatku Dohody všechna dosud udělená pověření ke službě nemocničního kaplana a dobrovolníka uvést do souladu s Dohodou a tímto Dodatkem.
2. Splnění všech kvalifikačních předpokladů stanovených výše v částech II. a III. bude vyžadováno v plném rozsahu po 7 (sedmi) letech od data účinnosti tohoto dodatku Dohody. Tato doba má sloužit především pro vybudování vzdělávacího systému umožňujícího splnit požadavky kladené Dohodou ve znění tohoto dodatku.
3. Na přechodnou dobu uvedenou v odst. 2 je možné uvnitř členských církví ČBK a ERC (zvláště v katolické církvi) rozlišit nemocniční kaplany na nemocniční kaplany v užším slova smyslu a na pastorační asistenty; práce pastoračních asistentů a dobrovolníků je řízena nemocničním kaplanem v užším slova smyslu. Zařazení kategorie „pastorační asistent“ sleduje umožnit oficiální vyslání těch, kteří s několikaletou dobrou praxí poskytují pastorační péči ve zdravotnických, resp. sociálních zařízeních, ale nemají dokončené vysokoškolské vzdělání v oblasti teologie na magisterském stupni. Toto rozlišování je interní církevní záležitostí, vůči zdravotnickým zařízením se nadále užívá zavedené rozlišení „nemocniční kaplan“ a „dobrovolník v oblasti duchovní péče“.
4. Na přechodnou dobu uvedenou v odst. 2 platí následné kvalifikační předpoklady:
 - A. pro nemocničního kaplana v užším slova smyslu (NK):**
 - a) dokončené vysokoškolské vzdělání v oblasti teologie na magisterském stupni;
 - b) kurs v oblasti pastorační péče nemocných (viz odst. 6);
 - c) praxe předchozí i praxe v průběhu přípravy (doporučeno 2 roky);
 - d) pověření vlastní církví.
 - B. pro pastoračního asistenta (PA):**
 - a) alespoň úplné středoškolské vzdělání;
 - b) kurs v oblasti pastorační péče nemocných (viz odst. 6);
 - c) praxe předchozí i praxe v průběhu přípravy (doporučeno 2 roky);
 - d) pověření vlastní církví.
 - C. pro dobrovolníka v oblasti pastorační péče (D):**
 - a) pověření vlastní církví;
 - b) teologické minimum (je v kompetenci jednotlivých církví – např. v katolické církvi toto minimum zahrnuje komentovaný výklad Kréda a Desatera a základní znalosti svátostí a zásad duchovního života);
 - c) základní znalosti pastorační péče nemocných;
 - d) praxe v průběhu přípravy.
5. Splnění výše uvedených kvalifikačních předpokladů pro vyslání nemocničního kaplana a pastoračního asistenta v oblasti pastorační péče se ověřuje pohovorem (zkouškou) před komisí, jmenovanou příslušnou autoritou katolické církve (zpravidla biskupský vikář pro pastorační péči nemocných) či členskou církví ERC. Do komise je vždy přizván zástupce druhé smluvní strany, který v ní má postavení pozorovatele. V kompetenci této autority pak je doporučit, nebo nedoporučit vysílající autoritě katolické církve nebo členské církve ERC, aby vyslala nemocničního kaplana a pastoračního asistenta v oblasti duchovní péče do konkrétního zdravotnického zařízení. Způsobnost dobrovolníka ověřuje nemocniční kaplan.
6. Vysílající církev pak zajistí v brzké době následné vzdělání NK a PA v těchto oblastech:
 - a) pastorační péče a spiritualita nemocných;
 - b) speciální kapitoly z religionistiky: náboženství, nová náboženská hnutí a sekty;
 - c) kontakty a spolupráce s představiteli jiných křesťanských církví na území, kde se zdravotnické zařízení nachází;

- d) základní orientace v medicínských oborech;
- e) základní znalosti z lékařské a zdravotnické etiky;
- f) duchovní formace (účast na formačně vzdělávacích setkáních).

**Část V.
Závěrečná ustanovení**

1. Členskými církvemi ERC jsou nemocniční kaplani vysíláni způsobem odpovídajícím tradicím a vnitřním předpisům jednotlivých církví. Pravidla pro vysílání jsou uvedena v příloze k tomuto Dodatku. Jakékoli změny jsou členské církve ERC povinny neprodleně sdělit příslušným koordinujícím složkám ČBK a ERC i ostatním členským církvím ERC.
2. Ustanovení této dohody se analogicky uplatní také pro sociální a obdobná zařízení.
3. Výjimku z kvalifikačních požadavků pro jednotlivé nemocniční kaplany může po skončení přechodného období udělit ze závažných důvodů a po vzájemné dohodě pověřená autorita jedné ze smluvních stran, tj. ČBK a ERC (udělení výjimky se týká zpravidla lékařů, psychologů a obdobných profesí).
4. Vzhledem k právní povaze ČBK a ERC se ustanovení Dohody (včetně jejích příloh a dodatků) vztahují na katolickou církev a členské církve ERC uvedené výčtem v odst. 5. Tyto církve se zavazují k tomu, že při výběru kandidátů nemocničního kaplanství budou (vedle svých interních požadavků) dbát na osobnostní kvality uchazeče, zvláště ekumenickou otevřenost (vyznačující se především vstřícnou spoluprací s duchovními jiných církví) a schopnost komunikace.
5. Seznam členských církví ERC, na které se vztahuje Dohoda včetně příloh a dodatků:
 - Apoštolská církev;
 - Bratrská jednota baptistů;
 - Církev bratrská;
 - Církev československá husitská;
 - Českobratrská církev evangelická;
 - Evangelická církev augsburského vyznání v České republice;
 - Evangelická církev metodistická;
 - Jednota bratrská;
 - Pravoslavná církev v českých zemích
 - Starokatolická církev v ČR;
 - Slezská církev augsburského vyznání;
6. Práva z této Dohody a jejího Dodatku se vztahují také na Církev adventistů sedmého dne, pozorovatele ERC, která se dne 29. 06. 2011 zavázala dodržovat Dohodu a její Dodatek.
7. Tímto dodatkem se ruší dosavadní přílohy č. 1 a č. 2 Dohody a přidává se příloha č. 4 uvedená v čl. I. odst. 5 tohoto Dodatku.
8. Dodatek nabývá platnosti a účinnosti dnem 1. 1. 2012.

Mons. Dominik Duka
za ČBK

Mgr. Joel Ruml
za ERC v ČR

V Praze dne 12. 12. 2011

Příloha č. 5: Stanovy občanského sdružení ANK⁹⁹

Stanovy

občanského sdružení „Asociace nemocničních kaplanů“

čl. I

Název a sídlo, působnost a charakter asociace

- 1) Název sdružení je: „Asociace nemocničních kaplanů“ (dále jen asociace)
- 2) Sídlem asociace je: Donská 370/5, 101 00 Praha 10
- 3) Asociace působí na celém území České republiky, asociace se nečlení na organizační jednotky.
- 4) Asociace je občanské sdružení fyzických osob, které jsou svými církvemi pověřeny (ustanoveny) k duchovní službě ve zdravotnickém zařízení, založené za účelem podpory a koordinace odborné přípravy a činnosti nemocničních kaplanů - poskytovatelů služby v oblasti spirituální, pastorační a náboženské péče (dále jen duchovní a pastorační péče) o pacienty, jejich blízké a o jejich pečovatele, zaměstnance i dobrovolníky v nemocnicích, v hospicích a jiných zdravotnických a sociálních zařízeních (dále jen zdravotnická zařízení).
- 5) Asociace působí na základě spolupráce a vzájemné tolerance církví a náboženských společností v ekumenickém duchu dle aktuálního znění Dohody o duchovní péči ve zdravotnictví, která byla uzavřena mezi ČBK a ERC v České republice.

čl. II

Cíle činnosti

Cíle asociace jsou:

- a) definovat zásady a podmínky dobré profesionální praxe nemocničních kaplanů a podněcovat jejich profesionální rozvoj;
- b) poskytovat profesionální podporu kaplanům, ale i dobrovolníkům zapojených v programech duchovní a pastorační péče ve zdravotnických zařízeních;
- c) působit k šíření osvěty duchovní a pastorační péče, a to jak ve společnosti, tak ve všech typech zdravotnických zařízení;
- d) podporovat spolupráci s dalšími organizacemi poskytujícími duchovní a pastorační péči ve zdravotnictví, a to jak v České republice, tak v zahraničí;
- e) v ekumenickém duchu podporovat spojení s relevantními církevními grémii a společenstvími a udržovat aktivní vztahy s organizacemi sdružujícími vojenské a vězeňské kaplany a duchovními, kteří vykonávají pastorační službu ve složkách policie ČR;
- f) podporovat dialog s duchovními nekřesťanských světových náboženství, kteří poskytují duchovní péči ve zdravotnických zařízeních.

čl. III

Náplň činnosti

- 1) Náplň činnosti musí odpovídat cílům asociace.
- 2) Hlavní formou dosahování cílů asociace je podpora vzdělání, osvěty a zabezpečení kvalitní profesionální duchovní a pastorační péče o nemocné, jejich blízké, zdravotnický personál a kaplany, zejména:
 - a) ve spolupráci s teologickými fakultami, odbornými společnostmi a fundovanými odborníky organizovat vzdělávací kurzy pro kaplany a laiky;
 - b) zajišťovat odbornou péči o kaplany, jejich koordinátory a dobrovolníky organizováním společných setkání a supervizi;
 - c) prostřednictvím Ekumenické rady církví spolupracovat se všemi církvemi a udržovat

⁹⁹ Stanovy Asociace nemocničních kaplanů. In: nemocnicnikaplan.cz [online]. Dostupné z: <http://www.nemocnicnikaplan.cz/rubrika/3-Stanovy/index.htm> [2015-05-02]

ekumenického ducha;

- d) podporovat duchovní a pastorační péči jako integrální součást dobré péče o nemocné zveřejňováním objektivních poznatků, podporováním dobré praxe a garantováním její kvality;
 - e) poskytovat profesionální poradenství zdravotnickým zařízením, jiným zdravotnickým subjektům a relevantním církevním grémiím a společenstvím;
 - f) poskytovat radu a dávat reference církvím a kaplanům při smluvním vyjednávání;
 - g) pomáhat ve vyjasňování případných nedorozumění a možného vzniku problémů mezi vedením zdravotnických zařízení, popř. představiteli církví a kaplany;
 - h) vydávat vhodné materiály určené nemocným a jejich rodinným příslušníkům a jiné materiály, které slouží k naplňování cílů sdružení;
 - i) pečovat o dobrovolníky, kteří jsou zapojeni do duchovní a pastorační péče, zajišťováním jejich vzdělání, supervize a podněcováním spolupráce s kaplany;
 - j) podporovat setkávání kaplanů na celostátní, oblastní nebo místní úrovni.
- 3) Další formy a konkretizaci činností stanoví členská schůze.

čl. IV

Členství v asociaci

- 1) Členství v asociaci je řádné a přidružené, je dobrovolné.
- 2) Řádným členem asociace může být fyzická osoba poskytující duchovní a pastorační péči ve zdravotnických zařízeních, která se ztotožňuje s principy a cíli sdružení a je k této službě pověřena svojí církví.
- 3) Přidruženým členem asociace může být fyzická osoba, která sice poskytuje duchovní a pastorační péči v nemocnicích, ale z osobních důvodů nemůže být řádným členem. Dále osoba, která prochází odbornou přípravou pro kaplanskou službu, dobrovolník, který se pod vedením kaplana podílí na duchovní péči v nemocnici, a osoba, která z objektivních důvodů nemůže po přechodnou dobu vykonávat přímou duchovní a pastorační péči.
- 4) Přihlášku k řádnému i přidruženému členství přijímá výbor asociace. Pro přijetí člena je potřeba souhlasu 2/3 členů výboru. Noví členové jsou na nejbližší členské schůzi představeni ostatním členům.
- 5) Zakládajícím členem asociace je fyzická osoba, která se účastní činnosti přípravného výboru, a proti jejímuž členství nebyly vzneseny odůvodněné námitky ze strany ostatních osob účastnících se činnosti přípravného výboru.
- 6) Řádný člen má právo
 - a) účastnit se činností asociace a jeho orgánů a být o této činnosti informován;
 - b) účastnit se členské schůze, volit orgány asociace a být do nich volen;
 - c) předkládat návrhy, podněty a připomínky k činnosti asociace;
 - d) podílet se na stanovování cílů a forem činností asociace.
- 7) Přidružený člen má práva obdobná právům řádného člena, nemá však právo hlasovat, volit a být volen.
- 8) Řádný i přidružený člen má povinnost
 - a) dbát o dobré jméno asociace;
 - b) dodržovat tyto stanovy a jednat v souladu s cíli asociace;
 - c) platit členské příspěvky.
- 9) Výši členských příspěvků stanoví členská schůze.
- 10) Členství zaniká
 - a) doručením písemného oznámení člena o vystoupení výboru asociace;
 - b) odvoláním osoby vysílající církví;
 - c) rozhodnutím členské schůze o vyloučení na základě dlouhodobé neúčasti na činnosti sdružení, hrubým porušením etických principů, opakovaným neplacením členských příspěvků, popř. z jiných závažných důvodů;

- d) úmrtím člena asociace;
- e) zánikem asociace.

čl. V

Orgány asociace

Orgány asociace jsou:

- a) členská schůze
- b) výbor a předseda asociace
- c) revizor

čl. VI

Členská schůze

- 1) Členská schůze je nejvyšším orgánem asociace; schází se nejméně jednou ročně.
- 2) Členskou schůzi svolává výbor asociace písemnou nebo elektronickou pozvánkou všem členům nejméně čtrnáct dnů předem. Členská schůze je usnášeníschopná, je-li přítomna alespoň polovina členů asociace; nesejde-li se potřebný počet členů, je členská schůze usnášeníschopná po uplynutí jedné hodiny od oznámeného zahájení schůze nadpoloviční většinou přítomných.
- 3) Členská schůze přijímá rozhodnutí hlasováním; pro přijetí rozhodnutí je potřeba souhlas nadpoloviční většiny přítomných členů, pokud tyto stanovy neurčí jinak.
- 4) Členskou schůzi svolá výbor asociace, rovněž požádá-li o to písemně ¼ členů asociace, a to ve lhůtě do jednoho měsíce, není-li v žádosti uvedena lhůta pozdější.
- 5) Členská schůze
 - a) schvaluje stanovy asociace a jejich změny, rozhoduje o zániku asociace; pro přijetí těchto rozhodnutí je potřeba 2/3 většiny všech členů asociace;
 - b) volí předsedu, místopředsedu, výbor asociace a revizora;
 - c) schvaluje rozpočet, zprávu o činnosti, zprávu o hospodaření za minulé období a revizní zprávu;
 - d) určuje formy a konkretizaci činnosti pro další období;
 - e) stanovuje výši členských příspěvků;
 - f) rozhoduje o vyloučení člena; informuje o tom vysílající církev.

čl. VII

Výbor a předseda asociace, jednání jménem asociace

- 1) Výbor sdružení je pětičlenný, jeho funkční období trvá tři roky. Výbor asociace je usnášeníschopný, je-li přítomna nadpoloviční většina jeho členů.
- 2) Činnost výboru asociace řídí předseda asociace, jeho hlas rozhoduje v případě rovnosti hlasů.
- 3) Výbor asociace řídí asociaci v období mezi členskými schůzemi. Schůze výboru asociace je volně přístupná členům asociace.
- 4) Výbor asociace
 - a) připravuje zprávu o činnosti za minulé období, návrh rozpočtu na další období, případně změny stanov, návrh další činnosti;
 - b) rozhoduje o přijetí nových členů;
 - c) schvaluje účetní závěrku;
 - d) rozhoduje o nakládání s majetkem asociace v rámci schváleného rozpočtu;
 - e) vydává vnitřní předpisy asociace, pokud si jejich vydání nevyhradí členská schůze;
 - f) na nejbližší schůzi projedná věc, požádá-li o to člen asociace.
- 5) Výbor asociace zřizuje dle potřeby poradní sbor složený ze zástupců jednotlivých oblastí.
- 6) Předseda asociace je statutárním orgánem asociace, k jednání jménem asociace může

zmocnit další členy asociace.

7. V případě nebezpečí z prodlení může předseda vyhlásit hlasování „per rollam“ (korespondenční hlasování). Návrh věci k rozhodnutí „per rollam“ zašle předseda členům výboru asociace. Rozhodnutí je schváleno dnem, kdy je předsedovi doručeno souhlasné stanovisko posledního člena, kterým je dosaženo souhlasu nadpoloviční většiny všech členů výboru asociace. Rozhodnutí přijaté „per rollam“ podepisuje předseda. Na nejbližším zasedání výboru asociace informuje předseda o rozhodnutích přijatých „per rollam“ od posledního zasedání výboru. Usnesení schválené „per rollam“ se může stát na návrh člena výboru předmětem nového projednání na nejbližším zasedání s výjimkou rozhodnutí, kterými byla založena práva nebo povinnosti třetích osob.

čl. VIII

Revizor

- 1) Kontroluje činnost asociace, především její hospodaření a plnění rozhodnutí členské schůze; je volen členskou schůzí na období 3 let.
- 2) Přípravuje revizní zprávy a posudek návrhu výroční zprávy; tyto předkládá členské schůzi.
- 3) Revizor má zejména tato oprávnění:
 - a) podle svého uvážení se účastnit výboru asociace;
 - b) pozastavovat rozhodnutí výboru asociace, pokud je v rozporu se zákony, stanovami asociace nebo Dohodou o duchovní péči ve zdravotnictví mezi ČBK a ERC v České republice, a pozastavená rozhodnutí předkládat výboru k novému rozhodnutí, které bude v rozhodované věci konečné;
- a) revizor je oprávněn požádat o svolání členské schůze.

čl. IX

Zásady hospodaření

- 1) Asociace je neziskovou organizací. Příjmy budou tvořit členské příspěvky, dále dary, dotace a granty a budou používány na činnost asociace. Sdružení může uzavřít smlouvu o spolupráci s právnickou osobou pro finanční zajištění svých aktivit.
- 2) Výdaje asociace jsou zaměřeny na uskutečňování cílů asociace v souladu s formami činností podle těchto stanov a rozpočtem asociace.

čl. X

Okolnosti zániku asociace

V případě zániku bude případný zbylý majetek po likvidaci předán na základě rozhodnutí členské schůze neziskové právnické osobě, jejíž cíle jsou blízké cílům asociace.

čl. XI

Závěrečná ustanovení

Tyto stanovy vstupují v platnost dnem zaregistrování na Ministerstvu vnitra České republiky.

V Praze dne 20. září 2011

Příloha č. 6: Stanovy KANK¹⁰⁰

STANOVY KATOLICKÉ ASOCIACE NEMOCNIČNÍCH KAPLANŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

Čl. 1. Právní postavení

- 1.1. Katolická asociace nemocničních kaplanů v České republice (anglicky „Catholic Association of Health Chaplaincy in the Czech Republic“, zkráceně „Katolická asociace nemocničních kaplanů“, dále jen „Asociace“) je součástí České biskupské konference (dále jen „ČBK“) v postavení její odborné sekce, bez vlastní právní subjektivitu. Sídlem Asociace je sídlo ČBK.
- 1.2. Asociace působí v souladu s *Dohodou o duchovní péči ve zdravotnictví mezi Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví v České republice* uzavřenou 20. 11. 2006 a jejím Dodatkem č. 1 z 12. 12. 2011.
- 1.3. Asociace působí na celostátní úrovni. Doporučuje se pravidelné setkávání, vzdělávání a formace nemocničních kaplanů (dále jen „NK“) na diecézní úrovni pod vedením diecézního vikáře/delegáta.

Čl. 2. Poslání a cíle Asociace

- 2.1. Podporuje odborný i osobnostní růst poskytovatelů pastorační péče ve zdravotních a sociálních službách (dále jen „PP“).
- 2.2. Poskytuje konzultační pomoc a supervize poskytovatelům PP.
- 2.3. Podporuje prosazování PP jako integrální součásti komplexní zdravotnické péče.
- 2.4. Podporuje zapojení poskytovatelů PP do zdravotnických týmů.
- 2.5. Spolupracuje s církevními autoritami, zvláště v oblasti vzdělávání NK.
- 2.6. Poskytuje konzultační pomoc zařízením zdravotních a sociálních služeb.
- 2.7. Poskytuje konzultační pomoc církevním a státním orgánům při vypracování zásad pro poskytování PP na národní úrovni tak, aby byl brán náležitý zřetel na evropská doporučení.
- 2.8. Organizuje odborné konference.
- 2.9. Spolupracuje se vzdělávacími institucemi, jejichž působení se dotýká poslání a cílů Asociace.
- 2.10. Spolupracuje s katolickými i ekumenickými organizacemi obdobného zaměření na národní i mezinárodní úrovni. Členství v těchto organizacích je vázáno na jmenování předsedou po souhlasu výboru; ve sporných případech rozhoduje o vyslání biskup-delegát.

Čl. 3. Členství

- 3.1. NK vyslaní katolickou církví se stávají členy Asociace na základě svého vyslání. Mají aktivní i pasivní volební hlas. Po přechodné období jsou jim dle části IV., odst. 3 a 4 Dodatku č. 1 z 12. 12. 2011 (viz výše bod 1.2) postavení na roveň pastorační asistenti vyslaní katolickou církví (ti vůči zdravotnickému, resp. sociálnímu zařízení vystupují v postavení kaplanů).
- 3.2. Členy Asociace se mohou stát odborníci, kteří jsou buď jmenováni biskupem-delegátem po vyjádření výboru, nebo je jim členství na základě jejich písemné žádosti o členství přiznáno výborem. Takovými odborníky mohou být např. konzultant, supervizor, odborný poradce/garant v oblasti PP, teolog apod. Odborníkům náleží aktivní i pasivní volební hlas.
- 3.3. Členy Asociace se mohou stát dobrovolníci vyslaní katolickou církví. O jejich členství rozhoduje výbor na základě přihlášky. Dobrovolníkům náleží poradní hlas při jednání valné hromady.
- 3.4. Členy Asociace mohou být bývalí NK, pokud v souvislosti se skončením svého vyslání písemně požádali o členství výbor a ten jim vyhověl. Náleží jim aktivní i pasivní volební hlas. Bývalí NK mohou kromě toho být členy Asociace jako odborníci dle ustanovení odst. 3.2.
- 3.5. Členové mají právo především podílet se na činnosti Asociace, být o ní informováni a navrhnout kandidáty na členy výboru a revizní komise.
- 3.6. Členové mají povinnost především dodržovat stanovy a další normy Asociace, plnit přijatá usnesení, nepoškozovat dobré jméno Asociace a platit členské příspěvky.
- 3.7. Členství v Asociaci zaniká smrtí člena a zánikem Asociace.

¹⁰⁰ Stanovy Katolické asociace nemocničních kaplanů v České republice In: *kaplan-nemocnice.cz* [online]. Dostupné z: <http://kaplan-nemocnice.cz/wp-content/uploads/2014/03/Stanovy.pdf> [cit. 2015-05-02]

- 3.8. S výjimkou ustanovení odst. 3.4 zaniká členství ukončením vyslání k výkonu poslání NK, resp. též dobrovolníka, jemuž bylo přiznáno členství dle ustanovení odst. 3.3.
- 3.9. S výjimkou NK (uvedených v odst. 3.1) zaniká členství odstoupením písemně sděleným výboru a biskupovi-delegátovi, a to dnem doručení té autoritě, která o členství rozhodla.
- 3.10. V případě odborníků jmenovaných biskupem-delegátem (srov. odst. 3.2) může o odnětí členství rozhodnout biskup-delegát na návrh nebo po vyjádření výboru.
- 3.11. V případě odborníků, jimž členství přiznal výbor (srov. odst. 3.2), NK (srov. odst. 3.1), dobrovolníků (srov. odst. 3.3) a bývalých NK (srov. odst. 3.4) může o odnětí členství rozhodnout výbor, přičemž to v případě NK a dobrovolníků oznámí církevní autoritě, která je vyslala.

Čl. 4. Organizační struktura

- 4.1. Orgány a funkcionáři Asociace jsou:
 - a) biskup-delegát;
 - b) předseda a místopředseda;
 - c) sekretář;
 - d) pokladník;
 - e) výbor;
 - f) revizní komise;
 - g) valná hromada.
- 4.2. Orgány a funkcionáři Asociace jsou ustanoveni níže popsáním způsobem, a to do 6 měsíců po ustanovení orgánů ČBK (předseda, místopředseda, stálá rada atd.) dle Stanov ČBK. Volby probíhají způsobem určeným v kán. 164 až 178 Kodexu kanonického práva; osoba zvolená do nějaké funkce může zvolení nepřijmout. V případě podání rezignace na funkci rozhoduje o přijetí rezignace autorita, která do funkce ustanovila (viz kán. 187 až 189 Kodexu kanonického práva); v případě voleného člena výboru nebo revizní komise přijímá rezignaci buď valná hromada, je-li to bez velkých obtíží možné, anebo sám výbor nebo revizní komise svým usnesením.
- 4.3. **Biskup-delegát**
 - a) Biskup-delegát zajišťuje spojení s ČBK.
 - b) Biskupem-delegátem je biskup pověřený v rámci ČBK otázkami pastorační péče ve zdravotnictví (v současné době předseda Rady pro zdravotnictví).
 - c) Biskup-delegát je odvolací autoritou proti předsedovi, výboru a revizní komisi.
 - d) Biskup-delegát rozhoduje v případě rozporu mezi výborem a revizní komisí.
 - e) Biskup-delegát má právo účastnit se zasedání valné hromady, výboru a revizní komise a vystoupit na nich, kdykoli o to požádá.
- 4.4. **Předseda a místopředseda**
 - a) Předseda stojí v čele Asociace a zastupuje ji navenek v součinnosti s biskupem-delegátem.
 - b) Předseda je jmenován biskupem-delegátem na základě návrhu z výboru Asociace ze členů výboru. Ze závažných důvodů může být biskupem-delegátem odvolán z funkce.
 - c) Předsedu zastupuje v jím určeném rozsahu (nebo při uvolnění úřadu předsedy provizorně v plném rozsahu) místopředseda, který je jmenován se souhlasem biskupa-delegáta předsedou Asociace na základě návrhu z výboru Asociace z členů výboru. Ze závažných důvodů projednaných s výborem může být předsedou odvolán z funkce.
 - d) Funkční období předsedy i místopředsedy je zpravidla pětileté (v souladu s funkčními obdobími v samotné ČBK) a obvykle končí ustanovením nového předsedy, resp. místopředsedy.
- 4.5. **Sekretář**
 - a) Sekretář vede běžnou agendu Asociace.
 - b) Sekretář je jmenován předsedou na základě návrhu z výboru Asociace z členů výboru, přičemž je tato funkce neslučitelná s funkcí předsedy, místopředsedy a pokladníka. Ze závažných důvodů projednaných s výborem může být předsedou odvolán z funkce.
 - c) Funkční období sekretáře je zpravidla pětileté (v souladu s funkčními obdobími v samotné ČBK) a obvykle končí ustanovením nového sekretáře.

- 4.6. **Pokladník**
- Pokladník spravuje majetek svěřený Asociaci pod řízením výboru a zajišťuje jeho primární evidenci.
 - Pokladník je jmenován předsedou na základě návrhu z výboru Asociace z členů výboru, přičemž je tato funkce neslučitelná s funkcí předsedy, místopředsedy a sekretáře. Ze závažných důvodů projednaných s výborem může být předsedou odvolán z funkce.
 - Funkční období pokladníka je zpravidla pětileté (v souladu s funkčními obdobími v samotné ČBK) a obvykle končí ustanovením nového pokladníka.
- 4.7. **Výbor**
- Výbor Asociace řídí její činnost a hospodaření (především schvaluje každoročně rozpočet a vyúčtování hospodaření).
 - Výbor má sedm členů, z toho pět členů je voleno valnou hromadou (ta též volí v závazném pořadí tři náhradníky) a dva jsou jmenováni biskupem-delegátem. Doporučuje se, aby výbor byl složen jak z NK, tak z odborníků.
 - Funkční období výboru je zpravidla pětileté (v souladu s funkčními obdobími v samotné ČBK) a končí ustanovením nového výboru.
 - Výbor Asociace na prvním jednání po svém ustanovení navrhne ze svých členů osoby předsedy, místopředsedy, sekretáře a pokladníka.
 - Výbor navrhuje změny stanov i jednacích řádů výboru, revizní komise a valné hromady, které biskup-delegát se svým vyjádřením postoupí k rozhodnutí ČBK. Pokud tak výbor rozhodne, bude projednání návrhu změny stanov a jednacích řádů předloženo k rozhodujícímu hlasování valné hromadě.
 - Výbor se schází alespoň čtyřikrát ročně. Jednání výboru má právo se účastnit předseda nebo jím pověřený člen revizní komise.
 - Výbor přijímá usnesení hlasováním; v případě rovnosti hlasů rozhodne hlas předsedajícího.
 - Bližší pravidla pro jednání výboru stanoví jeho jednací řád, schválený ČBK.
- 4.8. **Revizní komise**
- Revizní komise kontroluje činnost a hospodaření Asociace.
 - Revizní komise má tři členy, kteří jsou voleni valnou hromadou z členů Asociace (ta též volí v závazném pořadí dva náhradníky), přičemž je členství v revizní komisi neslučitelné se členstvím ve výboru a s funkcí biskupa-delegáta Asociace.
 - Revizní komise ze svého středu volí předsedu, ten pak ustanovuje jejího sekretáře.
 - Revizní komise má právo pozastavit rozhodnutí výboru a předsedy pouze v případě porušení obecně závazných předpisů kanonického práva (vč. předpisů ČBK), českého sekulárního práva a/nebo stanov Asociace. Pokud by výbor neakceptoval názor revizní komise, přísluší rozhodnutí biskupu-delegátovi (srov. odst. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.** písm. d).
 - Revizní komise zasedá alespoň dvakrát ročně (obvykle dle potřeby, zvl. z důvodu projednání rozpočtu a vyúčtování Asociace). O své činnosti a o hospodaření Asociace informuje výbor a následně valnou hromadu.
 - Revizní komise vypracovává jednou ročně revizní zprávu o činnosti a hospodaření Asociace.
 - Bližší pravidla pro jednání revizní komise stanoví její jednací řád, schválený ČBK.
- 4.9. **Valná hromada**
- Valná hromada Asociace reprezentuje její členskou základnu.
 - Valná hromada se koná alespoň jedenkrát ročně.
 - Valná hromada volí ze členů Asociace členy a náhradníky výboru a revizní komise a schvaluje revizní zprávu o činnosti a hospodaření Asociace.
 - Bližší pravidla pro jednání valné hromady stanoví její jednací řád, schválený ČBK.

Čl. 5. Hospodaření Asociace

- Asociace nemá vlastní majetek, ale užívá svěřený majetek ČBK spravovaný v souladu s jejími předpisy.
- Náklady na provoz orgánů a funkcionářů Asociace jsou zpravidla hrazeny z členských příspěvků členů Asociace. Jejich výši stanoví výbor.

- 5.3. Prostředky svěřené Asociaci spravuje pokladník pod vedením výboru; správu prostředků kontroluje revizní komise.

Čl. 6. Zánik a transformace Asociace

- 6.1. Asociace zaniká rozhodnutím ČBK, které provede dosavadní biskup-delegát v součinnosti s dosavadním předsedou.
- 6.2. Asociace se může na základě návrhu výboru projednaného valnou hromadou, doporučeného biskupem-delegátem a schváleného ČBK transformovat na právnickou osobu, přičemž se výhledově preferuje postavení církevní právnické osoby (resp. postavení účelového zařízení církve dle díkye zákona č. 3/2002 Sb., o církvích, ve znění pozdějších předpisů).

Čl. 7. Přejíhodná a závěrečná ustanovení

- 7.1. Do doby konání první valné hromady jmenuje předsedu, výbor a revizní komisi Asociace biskup-delegát.
- 7.2. Délka funkčního období orgánů a funkcionářů ustanovených po první valné hromadě je kratší než celých 5 let v souladu s ustanoveními odst. 4.2.
- 7.3. Stanovy Asociace a jednací řády jejích orgánů i jejích změny schvaluje ČBK.

Stanovy Asociace schválilo plenární zasedání ČBK dne 4. 7. 2012

Příloha č. 7: Zakládací listina Katolické asociace NK v ČR¹⁰¹

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE

160 00 Praha 6, Thákurova 3, tel.: +420 220 181 421, fax: +420 224 310 144, e-mail: sekretariat@cirkev.cz, www.cirkev.cz

Česká biskupská konference

v souladu se zákonem č.3/2002 Sb., v platném znění

vydává

ZAKLÁDACÍ LISTINU

evidované právnické osoby – účelového zařízení registrované církve

Katolická asociace nemocničních kaplanů v České republice

Čl. I.

Základní údaje

Název: Katolická asociace nemocničních kaplanů v České republice Sídlo:
Thákurova 676/3, 160 00 Praha 6
Založena ke dni: 24. 10. 2013, a to na dobu neurčitou

Čl. II.

Statutární orgány

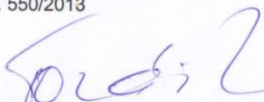
- 1) předseda: MUDr. Bc. Michal Hrnčiarik, nar. dne 14. 6. 1977, bytem Osek 76, PSČ 267 62.
- 2) místopředseda: ThLic. Leo Zerhau, Th.D., nar. dne 9. 5. 1973, bytem Měříčkova 38, Brno, PSČ 621 00.

Čl. III.

Další údaje

1. Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za každý kalendářní rok se zveřejňuje na webových stránkách Katolické asociace nemocničních kaplanů v České republice.
2. Změny zakládací listiny navrhuje statutární orgán a schvaluje předseda, resp. místopředseda České biskupské konference.
3. Součástí zakládací listiny jsou Stanovy Katolické asociace nemocničních kaplanů v České republice ze dne 24.10.2013

V Praze dne 24. 10. 2013
N.E. 550/2013

Mons. ThLic. Tomáš Holub, Th.D.
generální sekretář ČBK

Kardinál Dominik Duka OP
předseda ČBK

¹⁰¹ Zakládací listina In: kaplan-nemocnice.cz [online]. Dostupné z: <http://kaplan-nemocnice.cz/wp-content/uploads/2014/03/Zakl%C3%A1dac%C3%AD-listina.pdf> [2015-05-01]

Příloha č. 8: Kurz CŽV na Teologické fakultě JČU

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta

Celoživotní vzdělávání, Kněžská 8, 370 01 České Budějovice,

tel.: 387 773 516, e-mail: machulovah@tf.jcu.cz

Kurz CŽV na Teologické fakultě JU v Českých Budějovicích

Název kurzu	Identita sloužícího křesťana		
Akademický rok	2011/2012	Semestr	LS
Cílová skupina	Kaplani v armádě, vězeňství, nemocnicích, duchovní spolupracující s Policií ČR a HZS ČR v rámci posttraumatické intervenční péče, pastorační pracovníci určení k duchovní službě v sociálních službách a zájemci o tyto formy pastorační práce.		
Výukové cíle	Cílem kurzu je, aby jeho frekventanti získali specifickou teologickou nadstavbu ke svému teologickému vzdělání, která je potřebná pro výkon pastorační práce jako služby člověku v nouzi a jako podpory člověka v náročných situacích, obdobích a profesích.		
Obsah kurzu	Teologické základy služby druhým; Prostředí sloužícího křesťana; Metody křesťanské služby; Spiritualita sloužícího křesťana; Specifikum oblastí působení sloužícího křesťana; Kolokvium		
Forma a metody výuky	Monologická; Dialogická; Metody práce s textem; samostudium; Samostatná písemná práce		
Stručná anotace	Kurz je koncipován jako základní postgraduální kurz pro zájemce o kaplanskou službu, a pro ty, kteří již v této službě působí. Centrálním tématem kurzu je identita sloužícího křesťana v současném společenském kontextu. Svou pozornost proto nesoustřeďuje jen na armádu, ale na kaplanství obecně. Absolvovat ho mohou i zájemci o kaplanskou službu a kaplani ve věznicích a nemocnicích, zástupci církvi v týmech posttraumatické intervenční péče nebo zástupci církvi pověřeni duchovní službu v sociálních službách (např. pastorační asistenti Charit). Kurz sestává ze šesti celodenních setkání. Předpokladem pro zapsání do kurzu je absolvované teologické vzdělání v min. bakalářském stupni, příp. jeho ekvivalent (učitelství náboženství, ap.).		
Doporučená literatura	<p>Aumann, Jordán, <i>Křesťanská spiritualita v katolické tradici</i>: Praha: Nakladatelství Karolinum, 2000.</p> <p>De Fiores, Stefano, Goffi, Tullo: <i>Slovník spirituality</i>, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.</p> <p>Michal OPATRNÝ, "Charitativní práce jako místo setkání víry a nevíry," in <i>Teorie a praxe Charitativní práce, Uvedení do problematiky, Praktická reflexe a aplikace</i>, Michal Opatrný - Markus Lehner a kol., České Budějovice: TF JU, 2010.</p> <p>Michal OPATRNÝ, „K čemu může být sociálnímu pracovníkovi dobrá jeho víra?, Vztah víry a sociální práce ve světle výzkumných rozhovorů s pracovníky Charity,“ <i>Sociální práce/Sociální práce 4/2008</i>.</p> <p>Michal OPATRNÝ, <i>Pastorační práce u křesťanských poskytovatelů sociálních služeb - mezi interní supervizí a coachingem,</i> in <i>Teorie a praxe Charitativní práce, Uvedení do problematiky, Praktická reflexe a aplikace</i>, Michal Opatrný - Markus Lehner a kol., České Budějovice: TF JU, 2010.</p> <p>Michal OPATRNÝ, „Třináctá komnata vztahu teologie a sociální práce: K problematice negativních vlivů křesťanské víry na pomáhání,“ <i>Caritas et Veritas 1/2011, roč. 1</i>.</p> <p>Šrajer, J. <i>Význam a poslání teologie v rámci jiných vědních disciplín aneb oprávněnost studia sociální práce na TF JU</i>. Teologické studie 1-2, s. 67-71, 2007.</p>		

Lektorské zabezpečení	Mgr. Viktor Ber, Th.D. Mgr. Kateřina Brichcínová Mgr. Michal Opatrný, Dr. theol. doc. Jindřich Šrajber, Th.D. doc. Jaroslav Vokoun, Th.D.			
Rozsah kurzu	30 hod; (6x 5 výukových hodin) Učebna č. 117			
Termíny výuky	10.3., 24.3., 21.4., 5. 5., 2.6., 16.6			
Poplatek	6000,- (Individuální sleva možná dohodou).			
Platba kurzu	Číslo účtu	104725778/0300	Variabilní symbol	6020215904
Minimální počet účastníků	10			
Maximální počet účastníků	20			
Příjem přihlášek	Mailem, osobně nebo poštou na adresu organizačního garanta Kněžská 8, 370 01 České Budějovice, machulovah@tf.jcu.cz Uzávěrka přihlášek je 14 dní před začátkem kurzu.			
Odborný garant	Mgr. Michal Opatrný, Dr. theol.			
Organizační garant	Mgr. Helena Machulová			
Způsob ukončení a osvědčení	Kolokvium, osvědčení			

Příloha č. 9: Odpovědi odborného garanta kurzu CŽV na TF JČU

Kurz CŽV na Teologické fakultě JU v Českých Budějovicích

Název kurzu: Identita sloužícího křesťana

Akademický rok 2011/2012

Organizační garant: Mgr. Helena Machulová

Otázky na org. garanta:

1. Byl tento kurz v roce 2011/2012 jediný nebo proběhl ještě v dalších letech?
Kurz zatím proběhl jen v tom jediném roce. V jiných letech o něj nebyl zájem.

2. Kolik zájemců kurz absolvovalo?
Kurz absolvovalo 5 zájemců.

3. Kolik z nich bylo nemocničních kaplanů nebo zájemců o tuto pozici?
Přímo nemocniční kaplan nebyl žádný z absolventů. Většinou se jednalo o vojenské kaplany či vězeňské kaplany.

4. Jaké bylo denominační složení absolventů? Jednalo se zástupce různých církví?
Jako organizační garant jsem tuto otázku nijak nezjišťovala.

5. Chystá teologická fakulta pokračování ve vzdělávání kaplanů formou nějakých dalších kurzů?
Teologická fakulta chystá kurz zaměřený na vzdělávání nemocničních kaplanů. Zatím je tento kurz ve fázi příprav.

Příloha č. 10: Pozvánka na kurz CŽV Nemocniční kaplan na ETF UK¹⁰²

Univerzita Karlova v Praze
Evangelická teologická fakulta
a
Asociace nemocničních kaplanů

otvírají v rámci celoživotního vzdělávání kvalifikační kurz speciální pastorace

NEMOCNIČNÍ KAPLAN

Začátek kurzu: 3. - 4. října 2014

Ukončení kurzu: červen 2015

Rozsah kurzu: 212 hodin a hodnotící setkání
(110 hodin prezenční výuky, jednou nebo dvakrát v měsíci, vždy v pátek odpoledne a v sobotu a tři týdny blokových praxí)

Počet účastníků: nejvíce 21

Cena kurzu: 12 100 Kč (možno rozdělit na dvě splátky)

Vstupní předpoklady

- ukončené magisterské studium teologie

Příhláška

- strukturovaný životopis
- motivační dopis (v rozsahu jedné strany A4)

Hodnoty a zásady kurzu

- naděje, důstojnost
- otevřenost, opravdovost
- ekumeničnost
- duchovní zakotvenost
- spolupráce, osobní rozvoj

Cíle kurzu

- nemocniční kaplan schopný spolupráce v multidisciplinárním týmu
- kaplan vědomý si identity duchovního a schopný sdílet s druhými obsahy víry z perspektivy naděje

Podmínky po získání osvědčení

- splnění individuální úkoly
- kladné hodnocení z praxí
- 85% účast (počítáno zvláště pro praxi a teorii)

Do kurzu je možné se hlásit do 31. května 2014 na e-mailové adrese kaplan@etf.cuni.cz

- Do 30. června 2014 obdrží zájemce vyrozumění.
- Do 15. září 2014 je třeba kurz zaplatit.
(Případně zaplatit první splátku; splatnost druhé části je do 28.2.2015.)
- **Informace o kurzu** budou zveřejňované na <http://www.etf.cuni.cz/moodle/course/view.php?id=320>

Poznámky

- Úspěšné absolvování kurzu nezakládá nárok na pověření církví k výkonu funkce nemocničního kaplana.
- Rozsah kurzu odpovídá kvalifikačním předpokladům daným dohodou mezi ERC a ČBK
<http://www.nemocnicnikaplan.cz/rubrika/16-Dohoda-mez-ERC-a-CBK/index.htm>.

Univerzita Karlova v Praze Evangelická teologická fakulta, Černá 9, 115 55 Praha 1

¹⁰² Pozvánka na kurz. In: [nemocnicnikaplan.cz](http://www.nemocnicnikaplan.cz) [online]. Dostupné z: <http://www.nemocnicnikaplan.cz/data/T/I/P/Kaplan-plakat-kvalifikacni-kur.pdf> [2015-05-03]

Příloha č. 11: Kurz CŽV Nemocniční kaplan na CMTF UPOL¹⁰³

Aktuální informace o kurzu celoživotního vzdělávání

Nemocniční kaplan (NK)

pro akademický rok 2014/2015

Kurz celoživotního vzdělávání (dále jen „CŽV“) *Nemocniční kaplan* byl vytvořen členy Rady pro zdravotnictví České biskupské konference a Katolické asociace nemocničních kaplanů v České republice (dále jen „KANK“) a projednán s pracovníky Ministerstva zdravotnictví ČR a Národního centra ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů.

Kurs je realizován Cyrilometodějskou teologickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci (dále jen „CMTF“) ve spolupráci s Lékařskou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci (dále jen „LF“), Fakultní nemocnicí Olomouc (dále jen „FN“) a Hospicem na Svatém Kopečku.

Kurz je určen primárně katolickým poskytovatelům pastorační péče ve zdravotnických a sociálních službách, kteří již v těchto službách na základě církevního pověření působí a jsou ke studiu doporučení svým církevním představeným.

Cílem kurzu je prohloubení vědomostí získaných pregraduálním studiem teologie ve specifické oblasti pastorační péče nemocných a osvojení nových poznatků a praktických dovedností, které jsou nezbytným předpokladem pro získání odborné způsobilosti nemocničního kaplana k vykonávání pastorační péče především v pobytových zařízeních zdravotnických a sociálních služeb.

Organizace kurzu

Kurz je jednoroční (dvousemestrální), forma studia je kombinovaná, tj. uskutečňuje se v 20 jednodenních setkáních v roce, a to vždy v sobotu.

Manažerem a garantem zajišťujícím organizaci kurzu je doc. Damián Němec, dr.

Informace o kurzech celoživotního vzdělávání podává referentka celoživotního vzdělávání Radmila Bartoňová, tel. 585 637 174, e-mail: radmila.bartonova@upol.cz

Kurz bude otevřen, pokud o něj projeví zájem aspoň 25 uchazečů, maximálně může být přijato 30 uchazečů.

Předpoklady uchazeče pro jeho přijetí do kurzu

- absolvent vysokoškolského vzdělání magisterského studijního programu teologie;
- minimálně tři roky praxe v pastorační péči;
- působení na základě církevního pověření v pastorační péči ve zdravotnických, příp. sociálních službách;
- písemné církevní doporučení osvědčující splnění požadavku obecné pastorační praxe i existenci církevního pověření k pastorační péči ve zdravotnických, příp. sociálních službách;
- řádně vyplněná a podaná Příhláška do programu celoživotního vzdělávání (viz závěr tohoto souboru anebo webovou stránku fakulty <http://www.cmtf.upol.cz/skupiny/zajemcum-o-studium/celozivotni-vzdelavani/>, kde je formulář ke stažení) včetně požadovaných příloh (doporučení církevního představeného, potvrzení o křtu, ověřená kopie dokladu o dosaženém vzdělání). Vyplněnou přihlášku je třeba zaslat poštou referentce CŽV Radmile Bartoňové (radmila.bartonova@upol.cz) **do 23. června 2014**.

Přijímací zkouška do kurzu se nekoná.

¹⁰³ Kurz CŽV Nemocniční kaplan na CMTF UPOL. In: [cmtf.upol.cz](http://www.cmtf.upol.cz) [online]. Dostupné z: http://www.cmtf.upol.cz/fileadmin/user_upload/CMTF-dokumenty/CMTF-CZV/NemKaplan/InfoKurzuNK.pdf [2015-05-03]

Cena kurzu

Cena celého kurzu je **3.000 Kč** včetně DPH. Platba se uskuteční před zahájením akademického roku bezhotovostně (eventuálně dle žádosti účastníka na základě rozhodnutí garanta ve dvou splátkách, druhá před zahájením letního semestru).

Podmínky, které musí účastník kurzu splnit v průběhu studia a při jeho ukončení

Podmínky určuje *Řád celoživotního vzdělávání UP v Olomouci, č. A-9/2001* a upřesňuje Metodický pokyn děkanky *Uskutečňování celoživotního vzdělávání na CMTF UP, č. 1/11*.

K úspěšnému dokončení kurzu *Nemocniční kaplan* a získání osvědčení o absolvování kurzu je třeba:

- absolvovat min. 75% hodin teoretické části studijního programu;
- vykonat v obou semestrech alespoň po 50 hodinách odborné praxe u poskytovatele zdravotnických, resp. sociálních služeb (celkem 100 hodin) – její absolvování prokáže účastník potvrzením od biskupského vikáře/delegáta pro pastorační nemocných ze své diecéze;
- úspěšně vykonat závěrečnou zkoušku, která se skládá z písemného testu, ústní zkoušky a obhajoby kazuistiky:
 - o písemný test je zaměřen na ověření získaných znalostí z medicínských oborů a pastorační péče ve zdravotnických a sociálních službách,
 - o v průběhu ústní zkoušky z medicínských oborů a pastorační péče ve zdravotnických a sociálních službách prokáže účastník schopnost aplikovat získané znalosti,
 - o kazuistika popisuje aplikaci medicínských i pastoračních znalostí v konkrétním (anonymizovaném) případě.

Profil absolventa kurzu

Absolvent kurzu *Nemocniční kaplan* bude vybaven dostatečnými znalostmi z teologie i medicíny, nezbytně potřebnými pro získání odborné způsobilosti nemocničního kaplana k vykonávání pastorační péče především v pobytových zařízeních zdravotnických a sociálních služeb.

Tyto požadavky specifikuje Část II. Kvalifikační požadavky nemocničního kaplana *Dodatku č. 1* (s platností a účinností od 1. 1. 2012) k *Dohodě o duchovní péči ve zdravotnictví mezi Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví v České republice* uzavřené dne 20. 11. 2006 (viz <http://kaplan-nemocnice.cz/souvisejici-dokumenty-a-odkazy/>):

1. Pověření vlastní církví.
2. Ukončené vysokoškolské vzdělání v oblasti teologie na magisterském stupni.
3. Minimálně tři roky působení v obecné pastorační péči.
4. Specializovaný kurz nemocničního kaplanství nebo odpovídající vzdělání zahrnující:
 - a) znalosti obecných zásad a základů organizace pastorační péče v katolické církvi a v jednotlivých členských církvích ERC (včetně přesného názvosloví);
 - b) základní znalosti o církvích a náboženských společnostech registrovaných v ČR, světových náboženstvích, nových náboženských hnutích a sektách působících v ČR;
 - c) znalosti bioetiky, zejména lékařské a zdravotnické etiky;
 - d) znalosti organizace zdravotnictví a nemocnice;
 - e) znalosti právního minima v oblastech sociální péče a zdravotnictví;
 - f) kurs komunikace, zejména v obtížných situacích;
 - g) minimálně jednoměsíční praxí, nejlépe však tříměsíční.

Obsah kurzu

Studium má část teologickou a medicínskou. Skládá se z 26 povinných předmětů a 2 bloků odborné praxe, viz níže v tabulce. (V případě osob, které již vykonávají službu nemocničních kaplanů, bude tato služba na základě potvrzení církevního představeného uznána jako praxe.)

V rámci teologické části se uchazeč seznamuje se základními existenciálními, duchovními a náboženskými potřebami pacientů i těch, kdo se o ně starají, jejich příbuzných a pracovníků ve zdravotnictví, a možnostmi jejich zajištění nemocničním kaplanem v rámci poskytování pastorační péče; důraz v tomto procesu je kladen na respekt k autonomii nemocného, k jeho osobním hodnotám a k jím preferovanému kulturnímu rámci.

Medicínská část poskytuje základní teoretický rámec jednotlivých medicínských oborů, včetně poskytnutí informací o psychických a sociálních dopadech vybraných onemocnění na klienta, příp. rodinu a komunitu.

Kurz se tak ve svém celku zabývá otázkami chápání pastorační péče jako nedílné součásti celkové péče o nemocné i jejich blízké i o zdravotnický personál, a dále zapojením a spoluprací nemocničního kaplana s pracovníky ve zdravotnických a sociálních službách (jako člen multidisciplinárního týmu).

Název předmětu	Rozsah	Kredity	Semestr	Vyučující
1. Organizace a řízení zdravotní péče a základy zdravotnické legislativy	4 p	2	ZS	Doc. PhDr. Mgr. Kateřina Ivanová, Ph.D. (LF)
2. Somatologie a základy zdravotnické terminologie	6 p	2	ZS	MUDr. Yvona Hrková (FN, LF) Mgr. Bc. Miroslava Tobia Matějková (FN, KANK)
3. Vnitřní lékařství	4 p	2	ZS	MUDr. Yvona Hrková (FN, LF)
4. Chirurgické obory	4 p	2	ZS	MUDr. Martin Stašek, Ph.D. (FN, LF)
5. Gynekologie, porodnictví	2 p	1	ZS	Mgr. MUDr. Petr Závodný, CSc. (FN, LF, CMTF)
6. Pediatrie a neonatologie	4 p	2	LS	MUDr. Jan Hálek (FN, LF)
7. Geriatrie	4 p	2	LS	MUDr. Milena Bretšnajdrová, Ph.D. (FN, LF)
8. Neurologie	4 p	2	LS	MUDr. Milena Bretšnajdrová, Ph.D. (FN, LF)
9. Psychiatrie	4 p	2	LS	MUDr. Marta Holanová
10. Onkologie	4 p	2	LS	MUDr. Hana Kalábová, Ph.D. (FN, LF) Mgr. MUDr. Jiří Minařík, Ph.D. (FN, LF)
11. Paliativní medicína a péče	8 p	3	LS	Prof. MUDr. Marta Munzarová, CSc. (MU Brno) MUDr. Hana Kalábová, Ph.D. (FN, LF) MUDr. Bc. Michal Hrnčiarik (KANK)
12. Základy ošetrovatelství	4 p	1	ZS	Mgr. Libuše Danielová (FN)
13. První pomoc	4 c	2	ZS	MUDr. Pavel Marcián, Ph.D. (FN)
14. Etika ve zdravotnictví	10 p	3	ZS	Prof. MUDr. Marta Munzarová, CSc. (MU Brno) Mgr. MUDr. Marie Opatrná, Ph.D. (1. LF UK, KANK)
15. Psychologie nemocného	10 p	3	ZS	Doc. Ing. Mgr. Mgr. Peter Tavel, Ph.D. (CMTF) PhDr. Marie Dlabáčová, DiS. (FN)
16. Filozofická antropologie	6 p	2	ZS	PhDr. ThLic. Marta Hošťálková, Th.D., Ph.D. (KANK)
17. Pastorační péče v jednotlivých církvích a náboženských společnostech v ČR	8 p	3	ZS	Doc. Zdeněk Vojtíšek, Ph.D. (HTF UK) Mgr. Walerián Bugel, Th.D. (CMTF) Doc. Damián Němec, dr (CMTF, KANK)
18. Teologie zdraví a nemoci	8 p	3	ZS	ThLic. Jakub Doležel, Th.D. (CMTF)

19.	Pastorace a spiritualita nemocných a jejich blízkých	12 p	3	ZS	ThLic. Michal Umlauf (CMTF, KANK) Mgr. MUDr. Marie Opatrná, Ph.D. (1. LF UK, KANK) Mgr. Anna Hrtúsová ThLic. Juraj Jendrejovský
20.	Pastorace a spiritualita pracovníků ve zdravotnictví	4 p, 2 s	2	LS	Mgr. MUDr. Marie Opatrná, Ph.D. (1. LF UK, KANK) MUDr. Bc. Michal Hrnčiarik (KANK)
21.	Komunikace a pastorační rozhovor s nemocnými a umírajícími	8 s	3	LS	ThLic. Michal Umlauf (CMTF, KANK) Mgr. MUDr. Marie Opatrná, Ph.D. (1. LF UK, KANK)
22.	Komunikace v mimořádných a krizových situacích	8 s	3	LS	PhDr. Mgr. Naděžda Špatenková, Ph.D. (FF)
23.	Práce s biblickým textem v pastoračním rozhovoru s nemocným	6 s	2	LS	RNDr. Ivana Vlková, Th.D. (CMTF) Mgr. Dominik Opatrný, Th.D. (CMTF, KANK)
24.	Doprovázení pozůstalých	8 s	3	LS	PhDr. Mgr. Naděžda Špatenková, Ph.D. (FF)
25.	Psychohygiena a spiritualita nemocničního kaplana	10 s	3	LS	MUDr. Jitka Krausová (AO) Mgr. Antonín Krasucký, OP
26.	Řízení lidských zdrojů – dobrovolníků v pastorační péči ve zdravotnictví – nemocničním kaplanem	4 s	2	LS	ThLic. Michal Umlauf (CMTF, KANK) PhDr. ThLic. Marta Hošťálková, Th.D., Ph.D. (KANK)
<i>Celkem</i>		160 h	60 kr.		
Praxe					
	Odborná praxe I.	50 c	0	ZS	PhDr. ThLic. Marta Hošťálková, Th.D., Ph.D. (KANK)
	Odborná praxe II.	50 c	0	LS	PhDr. ThLic. Marta Hošťálková, Th.D., Ph.D. (KANK)
<i>Celkem</i>		100 h			

PŘIHLÁŠKA KE STUDIU
v rámci programu celoživotního vzdělávání

Název programu: *Nemocniční kaplan*
Forma studia: *Kombinovaná*

Jméno:	Titul:
Příjmení:	
Datum narození:	
Místo narození:	Okres:
Národnost ¹⁾ :	Státní občanství:
Rodné číslo:	Číslo občanského průkazu:

¹⁾ Uchazeč není povinen údaj vyplnit, jde o údaj osobního charakteru, k němuž je nutný souhlas uchazeče.

Adresa trvalého bydliště:

Ulice/číslo domu:	Telefon:	
Část obce:	E-mail:	
Obec:	Pošta:	PSČ:
Okres:	Stát:	

Kontaktní adresa:

Ulice/číslo domu:	Telefon:	
Část obce:	E-mail:	
Obec:	Pošta:	PSČ:
Okres:	Stát:	

Prohlašuji, že uvedené údaje jsou pravdivé a veškeré změny osobních údajů ohlásím referentce celoživotního vzdělávání CMTF UP v Olomouci.

Datum: Podpis uchazeče:

K přihlášce prosím přiložte:

1. doporučení církevního představeného
2. potvrzení o křtu
3. ověřenou kopii dokladu o vzdělání